

ראמ"ה - הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך

משרד החינוך | Ministry of Education | وزارة التربية والتعليم

עמדות הורים כלפי מערכת החינוך

שנה"ל תשפ"א

תמוז תשפ"ב ▪ יולי 2022

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

בית אבגד, ז'בוטינסקי 5, רמת גן, 5252006, טלפון: 073-3937777, פקס: 073-3937709

דוא"ל: rama@education.gov.il, אתר: <http://rama.education.gov.il>

תוכן העניינים

4	פתח דבר
5	רקע ושיטה
8	ממצאים עיקריים
14	ממצאים
15	1. אקלים וסביבה פדגוגית
16	1.1. שביעות רצון כללית מבית הספר
20	1.2. יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד
24	1.3. תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה
28	1.4. הוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות
32	1.5. שותפות הורים בבית הספר
42	1.6. תפיסת מקצוע ההוראה
48	2. מוגנות ואלימות
48	2.1. אלימות בין תלמידים
56	2.2. אלימות כלפי התלמידים מצד המורים
60	2.3. מאמצי בית הספר למניעת אלימות
62	3. הסתייעות בשיעורים פרטיים
66	4. בחירת בית הספר
69	5. תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך

רשימת התרשימים

תרשים 1: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים	17
לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	
תרשים 2: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד	18
המסכם לאורך השנים	
תרשים 3: דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים	21
לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	
תרשים 4: דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד	22
המסכם לאורך השנים	
תרשים 5: דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים	25
לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	
תרשים 6: דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד	26
המסכם לאורך השנים	
תרשים 7: דיווחי ההורים על הוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים	29
לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	
תרשים 8: דיווחי ההורים על הוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד	30
המסכם לאורך השנים	
תרשים 9: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי	33
מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	
תרשים 10: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם	36
לאורך השנים	
תרשים 11: דיווחי ההורים על שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד: שיעורי המדווחים לפי	38
מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	
תרשים 12: דיווחי ההורים על שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד לפי מגזר שפה ושלב גיל:	39
נתוני המדד המסכם לאורך השנים	
תרשים 13: דיווחי ההורים על תפיסת מקצוע ההוראה: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת	43
תשפ"א	
תרשים 14: דיווחי ההורים על תפיסת מקצוע ההוראה לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם	46
לאורך השנים	
תרשים 15: דיווחי ההורים על אלימות בין תלמידים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות,	49
מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	
תרשים 16: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך	51
השנים	
תרשים 17: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך	52
השנים	
תרשים 18: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות חברתית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך	53
השנים	

תרשים 19:	שיעורי ההורים המדווחים על אלימות דיגיטלית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים	54
תרשים 20:	דיווחי ההורים על אלימות כלפי התלמידים מצד המורים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות, מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	57
תרשים 21:	שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים	58
תרשים 22:	שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים	59
תרשים 23:	שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	60
תרשים 24:	שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים	61
תרשים 25:	דיווחי ההורים על הסתייעות בשיעורים פרטיים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	62
תרשים 26:	שיעורי ההורים המדווחים על הסתייעות בשיעורים פרטיים "באופן קבוע" ו"מדי פעם" ביחד, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים	63
תרשים 27:	שיעור ההורים המסכימים כי חשוב שתיתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	66
תרשים 28:	שיעור ההורים המכירים בחשיבות של האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים	67
תרשים 29:	דיווחי ההורים על תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א	70
תרשים 30:	שיעורי ההורים המדווחים על אפשרות התשובה "הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך", לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים	71

עמדות הורים כלפי מערכת החינוך

פתח דבר

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) מתכבדת לפרסם את נתוני סקר עמדות הורים כלפי מערכת החינוך לשנת הלימודים תשפ"א. סקר זה נערך לראשונה בשנת הלימודים תשע"ד והוא מועבר בקרב ההורים אחת לשנתיים. שנת הלימודים תשפ"א היא השנה הרביעית שבה מועבר סקר זה.

חשוב לציין כי הסקר נערך בשנה בה מגיפת הקורונה היתה ברקע ועל כן כדאי לפרש את הנתונים בהתאם.

בשנים האחרונות מתחדדת התפיסה שלפיה הצלחה של בתי ספר ושל מערכות חינוך בכלל תלויה לא רק בגורמים המעורבים ישירות במעשה החינוכי (תלמידים ואנשי צוות) אלא גם בבעלי עניין ובראשם הורי התלמידים, לצד הקהילה והחברה בכללותה. אין עוררין על החשיבות הרבה שיש להכרה ולהבנה של עמדות ההורים. עמדות ההורים אינן בהכרח עולות בקנה אחד עם עמדות ילדיהם ועם עמדות צוות בית הספר, לפיכך תמונת מצב חינוכית ללא ניטור עמדות ההורים היא תמונה חסרה. ניטור זה מאפשר לשתף את ההורים בתהליכי קבלת החלטות ברמה המערכתית וכן מעודד את שיתוף הפעולה בין בית הספר להורים, אשר הכרחי להשגת המטרות החינוכיות.

בשנת הלימודים תשע"ד החלה ראמ"ה לנטר את עמדות הורי התלמידים באמצעות סקר רחב היקף במדגם ארצי מייצג של הורים. הסקר נועד להציג אחת לשנתיים תמונת מצב מייצגת ובת השוואה (בין קבוצות אוכלוסייה ולאורך זמן) במגוון נושאים, כפי שהם נתפסים בעיני ההורים, כדי לסייע בקבלת החלטות במערכת החינוך. שאלון הסקר נבנה בשיתוף ועדה מקצועית שכללה נציגים ממושרד החינוך ומהאקדמיה ונציגי הורים.

סקר זה הוא הרחבה והשלמה לסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית הנערכים אחת לשנה ומשקפים תמונת מצב של מערכת החינוך לפי תפיסותיהם של התלמידים, המורים והמנהלים, וכן לסקרי עמדות גננות והורים לילדים בבתי ספר בחינוך המיוחד. הערכות ישירות לגבי ההשפעת הקורונה בתקופה הרלוונטית יוצגו בהמשך בדוח נפרד. בדוח זה, מוצגים נתוני ההורים הכלליים עם אומדן וממבט על בלבד בהקשר של הקורונה.

תודות – דוח זה הוא פרי עבודה מקצועית, מאומצת וקפדנית של צוות ראמ"ה ועמו שותפים רבים: הגורמים המוסמכים במשרד החינוך; חברות זכייניות – המרכז הארצי לבחינות ולהערכה (עיבוד הנתונים) וטלדור (תפעול הסקרים). תודתנו והערכתנו העמוקות לכל השותפים.

אנו מקווים שהתובנות שעולות מדוח זה יסייעו לקדם את מערכת החינוך על היבטיה השונים, מתוך היכרות עם עמדות ההורים, שהם ללא ספק בין בעלי העניין המרכזיים במערכת.

רקע ושיטה

בשנת תשפ"א ערכה ראמ"ה, זו הפעם הרביעית, סקר להורים לתלמידים בבתי ספר בכיתות א'-י"ב. סקר זה מבקש לבחון, אחת לשנתיים, את עמדות ההורים כלפי בתי הספר בנושאים שונים: שביעות רצון כללית מבית הספר, יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים, תפיסת ההוראה בכיתות כמעניינת וברורה, שותפות ומעורבות הורים בבית הספר, מוגנות ואלים בבית הספר, הסתייעות בשיעורים פרטיים, מעורבות ההורים בבחירת בית הספר שבו ילמד ילדם ועוד.

אופן העברת הסקר ומועד ההעברה:

חשוב לציין כי **הסקר התקיים בחודשים אפריל-יולי 2021, כשברקע מגיפת הקורונה** שהחלה בשנת 2020. בתקופת הסקירה לא היו סגרים כוללים אך מערכת החינוך הושפעה מהשלכות המגיפה, בפרט עקב הדרישה לבידודים הן לתלמידים והן למורים וכן נוצרו פערים וקשיים לימודיים ורגשיים שנצברו עקב הגלים הקודמים.

הסקר הועבר טלפונית בחודשים אפריל-יולי 2021. פרט לשפה העברית, הסקר תורגם ל-5 שפות נוספות (ערבית, רוסית, אמהרית, צרפתית ואנגלית) וכל מראיין בחר את שפת הריאיון המתאימה לו. למראיינים הובטחה שמירה על חסיון הנתונים. בשאלון היו כ-75 שאלות והוא ארך כ-15 דקות בממוצע.

בתחילת השאלון הודגש בפני ההורה שעליו להשיב בנוגע לילד הספציפי שעליו נשאל בשאלון ועל בית הספר שלו, ולא בנוגע לכלל ילדיו, גם אם יש לו ילדים נוספים הלומדים בבית הספר. כמו כן, ההורה התבקש להשיב בנוגע לבית הספר הספציפי ולא באופן כללי בנוגע למערכת החינוך (פרט לשאלות בודדות שהדבר נאמר בהן במפורש).

אוכלוסייה ומדגם:

האוכלוסייה הנמדדת היא אוכלוסיית הורים לתלמידים בכיתות א'-י"ב בבתי ספר בחינוך הרגיל בפיקוח הממלכתי, דוברי עברית וערבית, והממלכתי-דתי.

לצורך הדגימה, היחידה הנמדדת שהוגדרה היא משפחה בתוך כל שלב גיל בנפרד. משפחה הוגדרה על פי הילדים של אותה אם (כאשר אין מידע מי האם – כל הילדים של אותו האב הוגדרו כמשפחה, ובמקרים שבהם לא ידועה זהות שני ההורים – כל ילד הוגדר כמשפחה). נעשתה חלוקה של המשפחות לפי שלבי גיל (יסודי/חט"ב/חט"ע) כדי ללמוד על נקודת המבט של המבוגר בנפרד בשכבות השונות.

המדגם נבנה כך שייצג את השונות באוכלוסייה (מבחינת הרמה הסוציו-אקונומית, השכלת ההורים, מספר הילדים במשפחה, מין הילד ועוד), והשתתפו בו 200 משפחות בכל אחת מתשע השכבות הנוצרות מחיתוך של משתנה מגזר-שפה ופיקוח (דוברי עברית ממלכתי/דוברי עברית ממלכתי-דתי/דוברי ערבית) ושלב גיל (יסודי/חט"ב/חט"ע). אם משפחה נדגמה ליותר משלב גיל אחד היא הוגרלה בין הסקרים שבהם נדגמה.

השתתפות ושיעורי השבה:

בסה"כ נסקרו בתשפ"א 1,096 הורים (61% השבה). מתוכם: 423 הורים לתלמידים בכיתות א'-ו' (71% השבה); 415 הורים לתלמידים בכיתות ז'-ט' (69% השבה) ו-258 הורים לתלמידים בכיתות י'-י"ב (43% השבה).

מתוך כלל ההורים שהשיבו על הסקר, 802 הם הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית (67% השבה) ו-294 הם הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית (49% השבה). מתוך ההורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית, 400 הם

הורים לתלמידים בבתי ספר בפיקוח ממלכתי (67% השבה) ו-402 הם הורים לתלמידים בבתי ספר בפיקוח ממלכתי-דתי (67% השבה).

ברמה הבית ספרית, מתוך 987 בתי ספר שהיו אמורים להיכלל במדגם המקורי, השיבו הורים מ-719 בתי ספר (73%). בקרב דוברי עברית השיבו הורים מ-523 בתי ספר מתוך 682 (77%); בקרב דוברי ערבית השיבו הורים מ-196 בתי ספר מתוך 305 (64%). בחלוקה לשלבי גיל, ביסודי השיבו הורים מ-335 בתי ספר מתוך 455 (74%); בחט"ב השיבו הורים מ-283 בתי ספר מתוך 381 (74%) ובחט"ע השיבו הורים מ-195 בתי ספר מתוך 350 (56%). בלוח 1 מרכזים נתוני ההשתתפות ושיעורי ההשבה בסקר ההורים.¹

לוח 1: מספרם המשיבים על שאלוני סקר ההורים לפי מגזר שפה ושלב גיל ושיעורם בשנת תשפ"א

מגזר שפה / שלב גיל		דוברי עברית	דוברי ערבית	כלל ההורים
יסודי	נסקרו	297	126	423
	שיעורי השבה	74%	63%	71%
חט"ב	נסקרו	313	102	415
	שיעורי השבה	78%	51%	69%
חט"ע	נסקרו	192	66	258
	שיעורי השבה	48%	33%	43%
כלל ההורים	נסקרו	802	294	1,096
	שיעורי השבה	67%	49%	61%

יצוין כי מתוך כלל המשיבים על השאלון (1,096 הורים), כשליש (407 הורים) אינם שייכים למדגם המקורי; מדובר במחליפים בעלי מאפייני רקע דומים שנסקרו במקרים שבהם מסיבות שונות לא ניתן היה להשיג את ההורים השייכים למדגם המקורי.

¹ נתוני ההשבה בשנים הקודמות מפורסמים באתר ראמ"ה בקישור: http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/MivchanimArtzyim/Seker_Horim.htm

אופן ניתוח הנתונים:

לצורך הצגת תוצאות הסקר קובצו חלק מהשאלות למקבצים הנקראים "מדדים". כל מדד מכיל שאלות הנוגעות להיבט מסוים של מערכת החינוך: שביעות רצון כללית מבית הספר, יחסים בין המורה לתלמיד, תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה, שותפות הורים בבית הספר ועוד. המדדים הם הממוצע של אחוז ההורים המסכימים או מסכימים מאוד עם ההיגדים המרכיבים את המדד. לרוב, אחוז גבוה יותר מצביע על תפיסה חיובית יותר של ההורים כלפי מערכת החינוך בהקשר של אותו מדד.²

בדוח מוצגים הנתונים של תשע קבוצות הורים: א. כלל ההורים; ב. הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית; ג. הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית – לפי כל אחד משלושת שלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. הנתונים מוצגים בעבור שנת תשע"ח ובהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו. עבור שאלות המקובצות למדדים, תוצג השוואה רב-שנתית למדד בלבד ולא להיגדים המרכיבים אותו.

חלק מתשובות ההורים על שאלות הסקר מדווחות ללא מדד מסכם, בשל הרצון להציג התפלגות עבור כל שאלה בנפרד וכך לשקף את עמדות ההורים באופן מפורט יותר. בנוסף, השאלון גם כלל מספר שאלות פתוחות שעליהן יכלו ההורים להשיב כרצונם. במקרים אלו, בוצע ניתוח תוכן (Content Analysis) של תשובות ההורים, והנושאים המרכזיים שעלו מדווחים בדוח זה.

הנתונים חושבו תוך שימוש במשקלות המתאימים את התפלגות המדגם להתפלגות האוכלוסייה.

חשוב לציין שחישוב הנתונים לצורך הצגה בדוח מתבצע כאשר ערכים חסרים נגרעים ממנו. לדוגמה, אם עשרה הורים מתוך מאה לא ענו על שאלה מסוימת, אז אחוז המסכימים עם אותה שאלה יחושב מתוך תשעים ולא מתוך מאה. באופן כללי, אחוז הערכים החסרים בתשובות ההורים נמוך (כ-5%) אך קיימת שונות בין השאלות. עבור שאלות שבהן אחוז הערכים החסרים גבוה באופן חריג (מעל 10%), תופיע הערה על שיעור ההורים שלא השיבו על שאלות אלו.

² בשונה מנושאים אחרים בדוח בהם הסולם היה מידת ההסכמה ואחוז גבוה הצביע על תפיסה חיובית יותר, בשאלות הנוגעות לאלימות ההורים נשאלו על שכיחות כל תופעה ולא למידת הסכמתם. בהתאם, בנושאים אלה אחוז נמוך מבטא מצב טוב יותר.

ממצאים עיקריים

להלן יוצגו עיקרי הממצאים אשר מופיעים בדוח באופן מפורט בכלל הנושאים אשר עליהם נשאלו ההורים במסגרת השאלון. חשוב להזכיר כי הסקר נערך בשנה בה מגיפת הקורונה היתה ברקע ועל כן כדאי לפרש את הנתונים בהתאם. מאחר והמורים והתלמידים היו נתונים לבידודים וכן מאחר ונוצרו פערים וקשיים לימודיים ורגשיים שנצברו עקב הגלים הקודמים.

שביעות רצון כללית מבית הספר:

- כשלושה רבעים מההורים הביעו שביעות רצון כללית מבית הספר. הורים לתלמידים דוברי ערבית מדווחים יותר על שביעות רצון כללית מבית הספר בהשוואה להורים דוברי עברית בכל שלבי הגיל (כ-80% לעומת כ-75% במדד המסכם, בהתאמה).
- באשר להיבטים השונים של שביעות הרצון מבית הספר נמצא כי בקרב דוברי עברית הורים לתלמידים בבתי ספר יסודיים חשים כי ילדם אוהב ללכת לבית הספר יותר מאשר הורים לתלמידים בחט"ב ובחט"ע (75% לעומת 64%-ו-68%, בהתאמה), בעוד שבקרב דוברי ערבית ההורים בחט"ב מדווחים כך יותר מאשר ביסודי ובחט"ע (83% לעומת 73%-ו-77%, בהתאמה).
- בין השנים תשע"ח לתשפ"א נרשמה עלייה בשיעורי המדווחים על שביעות רצון כללית בקרב הורים דוברי ערבית בחט"ב ובחט"ע (כ-5%), וירידה קלה בקרב הורים דוברי עברית בחט"ע (4%). ביתר שלבי הגיל נרשמה יציבות בשני מגזרי השפה.

יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים:

- כ-80% מההורים דיווחו על יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים. שיעורי הדיווח בקרב דוברי ערבית גבוהים בהשוואה לדוברי עברית, בעיקר בבתי הספר היסודיים בכלל ההיגדים (פערים של עד כ-10%).
- בתוך כך, היכרות עם המצב הלימודי של הילד וכבוד ואכפתיות כלפיו זכו להערכות גבוהות, בעוד שיעורי דיווח נמוכים יחסית נרשמו בנוגע להיכרות המורה עם התלמיד מחוץ למה שקשור ללימודים (כ-65% ביסודי ובחט"ב וכ-70% בחט"ע). בנושא זה שיעורי הדיווח בבתי ספר יסודיים גבוהים יותר בקרב דוברי ערבית בהשוואה לדוברי עברית (פערים של 9%), ובחט"ע – התמונה הפוכה (פערים של 11%).
- בין השנים תשע"ח ותשפ"א נרשמה לרוב יציבות, פרט לירידה של כ-5% בשיעורי הדיווח על יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים בקרב דוברי עברית בבתי הספר היסודיים ובקרב דוברי ערבית בחט"ב.

תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה:

- כ-65% מההורים דיווחו על תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה שמבוססת על כמה היבטים: הוראה ברורה, עזרה לילד להפיק מעצמו את המירב ותחושה שהוא יכול להצליח. ככלל, שיעורי המדווחים בנושא זה גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית (כ-75%) בהשוואה לדוברי עברית (59% עד 65%), והפערים בולטים בעיקר בחט"ב (פערים של כ-15% לטובת דוברי ערבית).

- בתוך כך, שיעורי דיווח נמוכים יחסית (כ-55%) בהשוואה לשאר ההיבטים נרשמו בנוגע לכך שרוב המורים מלמדים בצורה המעוררת סקרנות ורצון ללמוד בקרב דוברי עברית. בהיגד זה אף נרשם פער בולט בין מגזרי השפה לטובת דוברי הערבית (פערים של 12% עד 24%).
- בין השנים תשע"ח לתשפ"א נרשמה לרוב יציבות פרט לירידה בבתי ספר יסודיים דוברי ערבית (6%).

הוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות:

- כ-60% מההורים דיווחו כי לדעתם ההוראה בבית הספר רלוונטית ומעודדת מעורבות של התלמיד בלימודים, מעט פחות בהשוואה לדיווחים בנוגע להוראה מעניינת וברורה (כ-65%). שיעורי המדווחים בנושא זה גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה להורים דוברי עברית בחט"ב וביסודי (פער של כ-5% עד 13% במדד המסכם).
- בין כ-60% לכ-70% מההורים דיווחו כי המורים מעודדים העלאה של רעיונות מקוריים, חשיבה והתעמקות והבעת עמדות אישיות. שיעורים נמוכים יותר (כ-55%) דיווחו כי לתחושתם רוב המורים עושים מאמצים להפוך את הלימודים לרלוונטיים לעולם שמחוץ לבית הספר.
- בין השנים תשע"ח לתשפ"א נרשמה ירידה בקרב דוברי הערבית בבתי הספר היסודיים (כ-10%) וירידה קטנה יותר בחט"ע (4%). בחט"ב, בקרב הורים דוברי ערבית ובכל שלבי הגיל בקרב דוברי עברית נרשמה יציבות.

שותפות הורים ופנייה לבית הספר במצבי קושי ומשבר:

- כ-85% מכלל ההורים חשים בנוח לפנות לצוות החינוכי במצבי משבר או קושי של ילדם, אך רק כ-60% מההורים מרגישים שותפים בהיבטים שונים בבית הספר. אומנם 70% עד כ-75% מההורים מרגישים שיש להם אופן קשבת בבית הספר ושהם מעודכנים במצב הלימודי של ילדם, אך רק מחצית מכלל ההורים דיווחו שבית הספר מעדכן אותם בתפקוד החברתי של הילד.
- תחושת השותפות בקידום מטרות בית הספר נמוכה במיוחד (עד כ-40% דיווחו כך). בעוד ששיעורי הדיווח על שותפות בבית הספר גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה לדוברי עברית, שותפות ההורים במצבי משבר או קושי של הילד גבוהה יותר בקרב הורים דוברי עברית, בעיקר בבתי הספר היסודיים.
- בין השנים תשע"ח ותשפ"א נרשמו ירידות בנוגע לשותפות הורים בכל אחד משלבי הגיל ובשני מגזרי השפה. בנוגע לפנייה לבית הספר במצבי קושי או משבר נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח רק בקרב הורים דוברי ערבית בבתי הספר היסודיים.

תפיסת מקצוע ההוראה:

- כשני שלישים מההורים תופסים את מקצוע ההוראה באופן חיובי. בנושא זה נרשמו פערים בולטים בין ההיגדים המרכיבים את המדד. הרוב המכריע של ההורים (כ-90%) תופסים את מקצוע ההוראה כחשוב ומשמעותי וככזה שדורש יכולות מקצועיות גבוהות.
- עם זאת, שיעורי דיווח נמוכים יחסית נרשמו בנוגע לכך שאנשים בוחרים להיות מורים מתוך תחושת שליחות (פחות ממחצית ציינו כך), והם נמוכים אף יותר בנוגע לתחושה כי רוב המורים ראויים לשמש

מודל לחיקוי, בפרט בקרב דוברי עברית (כ-35%). למעשה, בהיגד זה שיעורי הדיווח בקרב דוברי ערבית משקפים תפיסות חיוביות יותר (פערים של עד 19%), ואילו בנוגע לכך שמקצוע ההוראה הוא אחד המקצועות החשובים בחברה, התפיסות חיוביות יותר בקרב דוברי עברית בבתי ספר יסודיים ובחט"ע (פער של עד 10%).

- בין השנים תשע"ח ותשפ"א נרשמה ירידה בתפיסה החיובית של מקצוע ההוראה בקרב הורים דוברי ערבית בכל שלבי הגיל, והיא בולטת בעיקר בבתי הספר היסודיים (10%).

מוגנות ואלימות בבית הספר:

- מדיווחי ההורים על **אלימות בין תלמידים** עולה כי בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל אלימות מילולית היא האלימות הרווחת ביותר (37% ביסודי, 27% בחט"ב ו-18% בחט"ע בקרב כלל ההורים) ולאחריה אלימות פיזית (21%, 15% ו-8%, בהתאמה). בשני סוגי האלימות הללו בולט המדרג בין שלבי הגיל, כך שככל ששלב הגיל נמוך יותר כך שיעורי הדיווח גבוהים יותר. שיעורי הדיווח על אלימות חברתית ודיגיטלית נמוכים יותר, ללא דפוס אחיד בין שלבי הגיל (באלימות חברתית 13% ביסודי וחט"ב ו-7% בחט"ע, באלימות דיגיטלית כ-7% בכל שלבי הגיל).
- עוד עולה מדיווחי ההורים כי אלימות מילולית רווחת יותר בין תלמידים דוברי עברית בהשוואה לדוברי ערבית, בעיקר בבתי הספר היסודיים, אך הפערים נרשמו בכל אחד משלבי הגיל (פער של 13% לעומת כ-5% בחט"ב ובחט"ע). בבתי הספר היסודיים נרשם דפוס דומה של פערים גם בדיווחים על אלימות פיזית (פער של 5%). לעומת זאת, לדוברי ההורים, אלימות חברתית בחט"ב רווחת יותר בקרב תלמידים דוברי ערבית בהשוואה לדוברי עברית (פער של כ-10%).
- בין השנים תשע"ח לתשפ"א, נרשמו ירידות בשיעורי הדיווח על אלימות מילולית ופיזית (כ-10% ביסודי ו-5% בחט"ב על אלימות מילולית בלבד). ירידה קלה נרשמה בדיווחים על אלימות חברתית בבתי הספר היסודיים (3%). בקרב הורים דוברי עברית נרשמו ירידות או יציבות בשיעור המדווחים על כל אחד מהיבטי האלימות, למעט עלייה קלה בשיעורי הדיווח על אלימות פיזית בחט"ע (2%). בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה תמונה מורכבת יותר: בכל הנוגע לאלימות מילולית ופיזית נרשמו ירידות בכל שלבי הגיל. באלימות חברתית, לצד ירידות ביסודי ובחט"ע, נרשמה עלייה של 10% בחט"ב. בבתי ספר יסודיים ובחט"ע נרשמו עליות של עד 5% בדיווחים על אלימות דיגיטלית.
- גם בנושא **האלימות כלפי התלמידים מצד מורים** עולה מדיווחי כלל ההורים כי אלימות מילולית (8% ביסודי וכ-5% בחט"ב ובחט"ע) רווחת יותר מאלימות פיזית (עד 2%). דפוס זה בא לידי ביטוי בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל. שני סוגי האלימות רווחים יותר בקרב תלמידים דוברי ערבית ביסודי ובחט"ב בהשוואה לתלמידים דוברי עברית, ואילו בחט"ע אלימות מילולית רווחת יותר בקרב דוברי עברית. בין השנים תשע"ח לתשפ"א נרשמו בקרב הורים דוברי ערבית ירידות בשיעורי המדווחים על שני סוגי האלימות, ואילו בקרב דוברי עברית נרשמה עלייה קלה בשיעורי המדווחים על אלימות מילולית בבתי הספר היסודיים וירידה קלה בחט"ע.
- באשר **למאמצי בית הספר למניעת אלימות**, נרשמה תמונה חיובית למדי בתשפ"א ובהשוואה לשנים הקודמות: כ-90% מההורים, בשני מגזרי השפה ובכל אחד משלבי הגיל, דיווחו כי בית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות. שיעורי הדיווח על כך גבוהים מעט יותר בחט"ב בהשוואה לשלבי הגיל

האחרים. בין תשע"ח לתשפ"א נרשמה עלייה בשיעורי המדווחים על מאמצי בית הספר למניעת אלימות בשני מגזרי השפה, והיא בולטת במיוחד ביסודי ובחט"ב בקרב דוברי עברית ובחט"ב ובחט"ע בקרב דוברי ערבית.

הסתייעות בשיעורים פרטיים:

- כמחצית מההורים דוברי העברית בחט"ב וכ-40% מההורים דוברי העברית בבתי הספר היסודיים ובחט"ע דיווחו כי ילדיהם מסתייעים בשיעורים פרטיים מדי פעם או באופן קבוע. לעומת זאת, בקרב דוברי ערבית דיווחו כך כשליש מההורים בחט"ב ובחט"ע וכחמישית ביסודי.
- ההסתייעות הקבועה בשיעורים פרטיים גבוהה יותר בקרב דוברי עברית בהשוואה לדוברי ערבית ביסודי ובחט"ב, אך בחט"ע נרשמה תמונה הפוכה. יש לציין כי שיעורי הדיווח על הסתייעות מדי פעם גבוהים יותר בשלב גיל זה בקרב דוברי ערבית.
- הפערים הללו בין מגזרי השפה היו גבוהים יותר בתשע"ח בהשוואה לתשפ"א: בנוגע להסתייעות באופן קבוע או מדי פעם נרשמו ירידות בולטות בחט"ב ובחט"ע בקרב דוברי עברית (5% עד 18%) ועליות בקרב דוברי ערבית בכל אחד משלבי הגיל (עד 7%). בבתי הספר היסודיים בקרב דוברי עברית נרשמה עלייה בדיווחים על הסתייעות בשיעורים פרטיים (כ-10%).

בחירת בית הספר:

- לרובם המכריע של ההורים (כ-90%) בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל חשובה האפשרות לבחור את בית ספר שבו ילמד ילדם. שיעורי המדווחים על חשיבות האפשרות לבחור את בית הספר גבוהים יותר בקרב הורים דוברי עברית בהשוואה לדוברי ערבית בבתי הספר היסודיים (פער של 7%).
- בין תשע"ח לתשפ"א נרשמה ירידה ניכרת בשיעורי הדיווח על חשיבות בחירת בית הספר בקרב דוברי ערבית בכל שלבי הגיל (עד 7%), לאחר עליות בין תשע"ו לתשע"ח.

תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך:

- להורים הוצגו כמה אפשרויות תשובה בנוגע לתרומה של הרשות המקומית לאיכות החינוך: תורמת, לא משפיעה או פוגעת. כמו כן, ניתנה להם אפשרות לציין כי אינם יודעים מהי מידת תרומתה.
- בקרב ההורים בשני מגזרי השפה, כמחצית דיווחו כי הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך בכל שלבי הגיל, ואילו כעשירית דיווחו כי היא פוגעת בה.
- מדיווחי ההורים בחט"ע נראה כי שיעורי הדיווח על חוסר השפעתה של הרשות על איכות החינוך גבוהים בקרב ההורים דוברי הערבית בהשוואה לדוברי העברית (פער של 8%).
- שיעור לא מבוטל של הורים מעידים כי אינם יודעים כלל מהי מידת התרומה של הרשות המקומית לאיכות החינוך ביישובם (כ-15% בקרב כלל ההורים). בחט"ע, שיעור זה גבוה יותר בקרב הורים דוברי עברית בהשוואה להורים דוברי ערבית (פער של 10%).

- בהשוואה בין תשע"ח לתשפ"א נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח על תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך בקרב הורים דוברי עברית בחט"ב.

לסיכום, מדיווחי ההורים עולה תמונה חיובית למדי בנוגע להיבטים שונים של האקלים והסביבה הפדגוגית בבית הספר גם כעבור שנה בצל הקורונה. בקרב הורים דוברי עברית לרוב נרשמה יציבות בין תשע"ח לתשפ"א. ירידות בין השנים נרשמו בקרב הורים דוברי ערבית, ועם זאת תפיסותיהם חיוביות יותר בהשוואה להורים דוברי עברית.

להלן פירוט עיקרי הממצאים:

- **שביעות רצון מבית הספר ויחסים חיוביים בין מורים לתלמידים** זכו להערכות גבוהות יחסית (מעל לשלושה רבעים מההורים). שיעורי דיווח נמוכים יותר של כשני שלישים מההורים נרשמו בנוגע לתפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה ונמוכים אף יותר בנוגע להוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות. בקרב דוברי עברית נרשמו ירידות קלות או יציבות בנושאים אלו בין תשע"ח לתשפ"א. בקרב דוברי ערבית התמונה מורכבת יותר ובולטות ירידות בין שנים אלו בנוגע לתפיסת ההוראה כמעניינת, ברורה ורלוונטית בבתי ספר יסודיים.
- בהקשר זה מעניין לציין כי מעט יותר משליש מההורים דיווחו על **הסתייעות של ילדם בשיעורים פרטיים**, יותר בקרב הורים דוברי עברית בהשוואה לדוברי ערבית ביסודי ובחט"ב. בקרב דוברי ערבית נרשמו עליות בין תשע"ח לתשפ"א, ובקרב דוברי עברית – עלייה ביסודי וירידות בחט"ב ובחט"ע.
- עד כשליש מכלל ההורים דיווחו על **אלימות בין תלמידים** והדיווחים גבוהים יותר בקרב דוברי עברית בהשוואה לדוברי ערבית. עוד עולה כי אלימות מילולית שכיחה יותר מאלימות פיזית. שיעורי הדיווח על שני סוגי האלימות גבוהים יותר ככל ששלב הגיל נמוך יותר. אלימות חברתית ואלימות דיגיטלית בין תלמידים רווחות פחות (עד כעשירית). בתשפ"א נרשם שיפור בהשוואה לתשע"ח בנושא האלימות, פרט לעלייה ניכרת בדיווחים על אלימות חברתית בחט"ב בקרב דוברי ערבית. כמו כן, נרשמה תמונה חיובית למדי בנוגע למאמצי בית הספר למניעת אלימות (כ-90%) בתשפ"א ובהשוואה לשנים הקודמות.
- בכל הנוגע ל**שותפות הורים**, מרבית ההורים מרגישים בנוח לפנות לבית הספר במצבי קושי של הילד, ומעל שני שלישים מרגישים מעודכנים במצבו הלימודי ושיש להם אוזן קשבת. יחד עם זאת, ההורים מרגישים פחות שותפים בקידום מטרות בית הספר ופחות מעורבים במצבו החברתי של ילדם (בין כשליש לכמחצית). בין תשע"ח לתשפ"א נרשמו ירידות בנוגע לשותפות הורים בכל אחד משלבי הגיל ובשני מגזרי השפה.
- מדיווחי ההורים על **תפיסת מקצוע ההוראה** עולה תמונה מורכבת: לפי רובם המכריע של ההורים מקצוע ההוראה חשוב, משמעותי ודורש יכולות מקצועיות גבוהות, ואילו עד מחצית מההורים ציינו כי המורים ראויים לשמש מודל לחיקוי לתלמידיהם ובוחרים בהוראה מתוך שליחות. יש לשים לב לירידה בתפיסה החיובית של מקצוע ההוראה בין תשע"ח לתשפ"א בעיקר בקרב דוברי ערבית.
- כמחצית מכלל ההורים דיווחו כי **הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך** בכל שלבי הגיל. עלייה נרשמה בקרב הורים לתלמידים בחט"ב, בעיקר בקרב דוברי עברית. כ-15% מכלל ההורים לא ידעו לדווח על מידת התרומה של הרשות המקומית לאיכות החינוך.

ממצאים

ממצאי סקר ההורים מוצגים להלן בהרחבה, על פי הנושאים בהם עוסק הסקר:

- בפרק 1 מוצגים ממצאים עיקריים בנושאי האקלים הבית ספרי והסביבה הפדגוגית. בפרק זה מוצגים דיווחי ההורים על שביעות רצונם מבית הספר באופן כללי, תפיסתם את היחסים בין המורים לתלמידים, תפיסתם את איכות ההוראה ומידת שותפותם בתהליכים המתרחשים בבית הספר.
- בפרק 2 נידון נושא המוגנות והאלימות בבית הספר. בפרק מוצגות תפיסות ההורים בכל הנוגע לאלימות בין התלמידים, לאלימות כלפי התלמידים מצד המורים ולמאמצי בית הספר למניעת אלימות.
- בפרק 3 מוצגים דיווחי ההורים על מידת השתתפותם של ילדיהם בשיעורים פרטיים.
- פרק 4 עוסק בסוגיית בחירת בית הספר שבו לומד הילד ובפרט בשאלת החשיבות של בחירת בית הספר בעיני ההורים.
- פרק 5 עוסק בתפיסות של ההורים בדבר תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך ביישוב.

1. אקלים וסביבה פדגוגית

בפרק זה מוצגים דיווחי ההורים על מבחר נושאי אקלים בית ספרי וסביבה פדגוגית. ההורים נשאלו הן על נושאים הנוגעים ישירות לילדם – זמן שהייתו בבית הספר, היחסים שלו עם מוריו וטיב ההוראה, והן על היחסים בין בית הספר לבין ההורה: שותפות ההורים ומעורבותם בנעשה בבית הספר שבו לומד ילדם.

ההורים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם היגדים בנושאי אקלים בית ספרי וסביבה פדגוגית, על סולם בן חמש דרגות, הנע מ"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמסכימים עם ההיגד.

נוסף על הדיווח על מידת ההסכמה עם ההיגדים, מוצגים עבור כל קבוצת היגדים הקשורים זה לזה נתוני המדד המסכם המאגד אותם – ממוצע שיעור המסכימים עם ההיגדים הכלולים במדד.

אלה המדדים המסכמים המדווחים בפרק זה:

- שביעות רצון כללית מבית הספר
- יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד
- תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה
- הוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות
- שותפות הורים בבית הספר*
- תפיסת מקצוע ההוראה

* בתת-פרק זה מוזכר גם הנושא "שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד", שאינו מאוגד תחת מדד מסכם.

1.1. שביעות רצון כללית מבית הספר

תת-פרק זה עוסק בסוגיה הבסיסית של תחושת שביעות הרצון של הילד ושל ההורה מבית הספר, כפי שהיא משתקפת מדיווחי ההורים: כיצד בית הספר משפיע על רווחת הילד? האם טוב לילד בבית הספר והאם ההורה מרוצה מבית הספר?

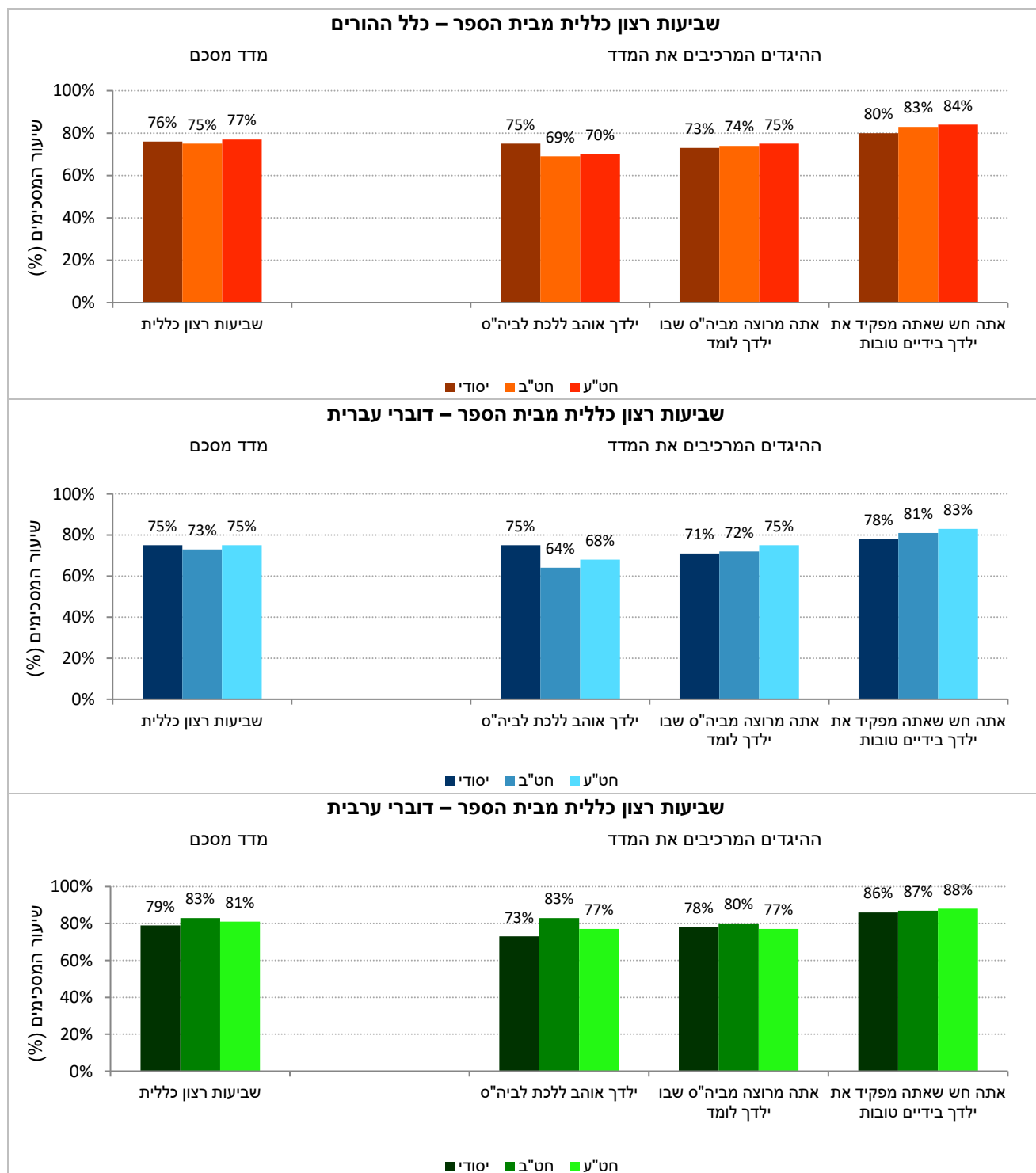
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שביעות רצון כללית מבית הספר
א. "ילדך אוהב ללכת לבית הספר".
ב. "אתה מרוצה מבית הספר שבו ילדך לומד".
ג. "בסך הכול, אתה חש שכשאתה שולח את ילדך לבית הספר, אתה מפקיד אותו בידיים טובות".

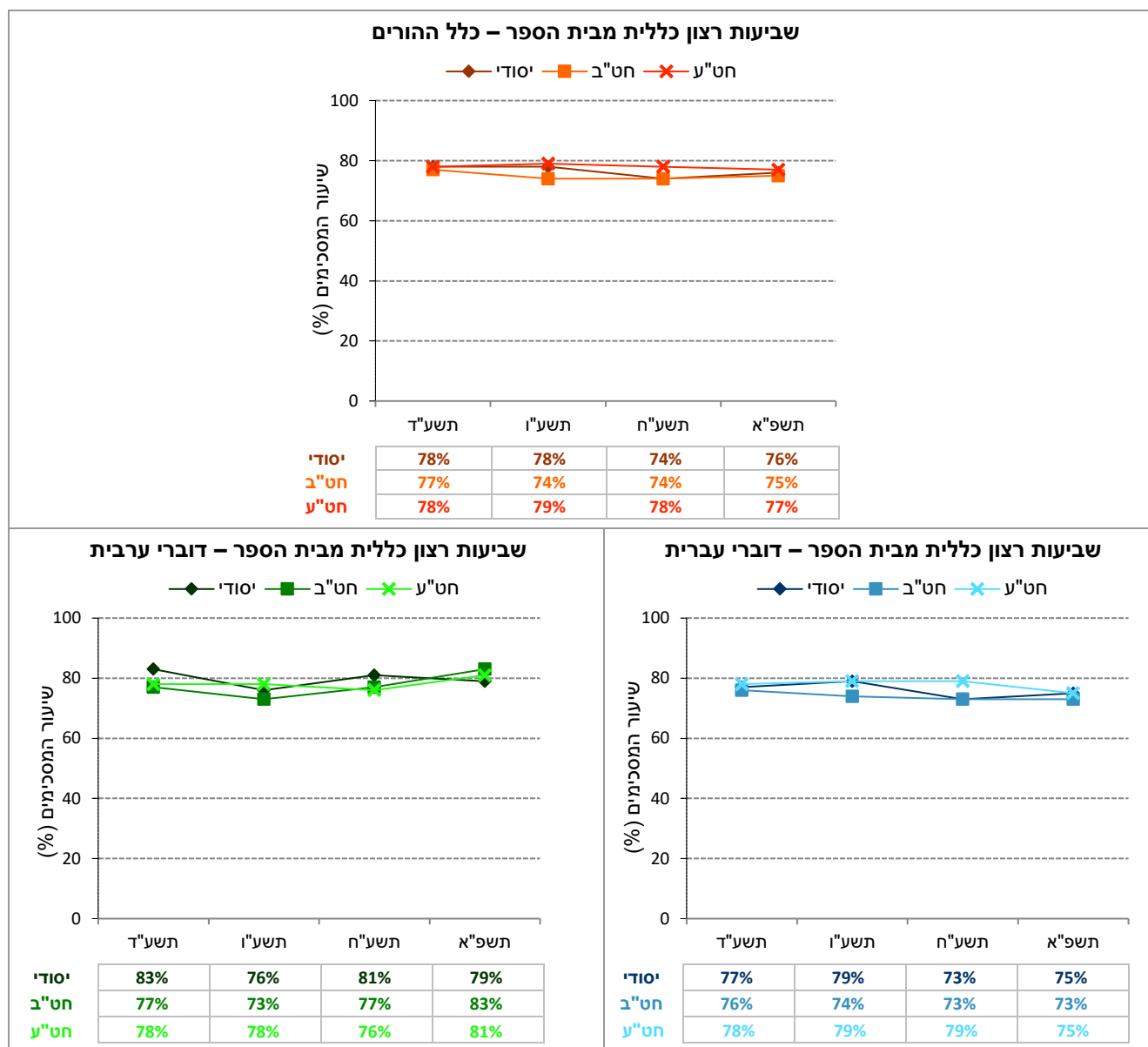
בתרשימים הבאים מוצגים נתוני המדד המסכם "שביעות רצון כללית מבית הספר" וההיגדים המרכיבים אותו. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם לאורך השנים.

תרשים 1: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר

שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

תרשים 2: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם לאורך השנים

הממצאים בתשפ"א

כשלושה רבעים מכלל ההורים הביעו שביעות רצון כללית מבית הספר בכל אחד משלבי הגיל. ההורים דיווחו בשיעורים גבוהים יותר בנוגע לתחושה שהם מפקידים את ילדיהם בידיים טובות (כ-80%) ומעט פחות מכך (כ-75%) מרוצים מביה"ס שבו ילדם לומד. הבדלים בין שלבי הגיל נרשמו בנוגע לכך שהילד אוהב ללכת לבית הספר: בעוד 75% מההורים לתלמידים בבתי ספר יסודיים דיווחו כך, שיעורי הדיווח בחט"ב ובחט"ע עמדו על כ-70%.

שיעורי הדיווח גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה לדוברי עברית (כ-80% לעומת כ-75% במדד המסכם, בהתאמה). פערים בולטים בין מגזרי השפה נרשמו בנוגע לכך שהילד אוהב ללכת לביה"ס בחט"ע ובחט"ב (כ-10% וכ-20% יותר בקרב הורים דוברי ערבית, בהתאמה). בהיגד זה נרשמה תמונה שונה בין מגזרי השפה בכל הקשור להבדלים בין שלבי הגיל: בעוד בקרב דוברי עברית שיעורים גבוהים יותר של הורים לתלמידים בבתי ספר יסודיים מעידים על כך שהילד אוהב ללכת לבית הספר בהשוואה לחט"ב ולחט"ע (75% לעומת 64%-ו-68%, בהתאמה), בקרב דוברי ערבית התמונה חיובית יותר בחט"ב בהשוואה ליתר שלבי הגיל (83% לעומת 73% ביסודי ו-77% בחט"ע).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בעוד ברמה הכלל ארצית לא נרשמו שינויים ניכרים בין השנים, בקרב דוברי ערבית נרשמה עלייה של כ-5% בחט"ב ובחט"ע בהשוואה לתשע"ח ובקרב דוברי עברית נרשמה ירידה של 4% בחט"ע. בקרב הורים דוברי ערבית בחט"ב העלייה בדיווחים על שביעות הרצון מבית הספר ממשיכה מגמה שהחלה כבר בתשע"ו.

1.2. יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד

תת-פרק זה עוסק במערכת היחסים בין צוות המורים לבין התלמידים. יחסים אלו מהווים תשתית עליה נבנים תהליכי ההוראה והלמידה, באופן היוצר אווירה בין-אישית חיובית ומעצימה.

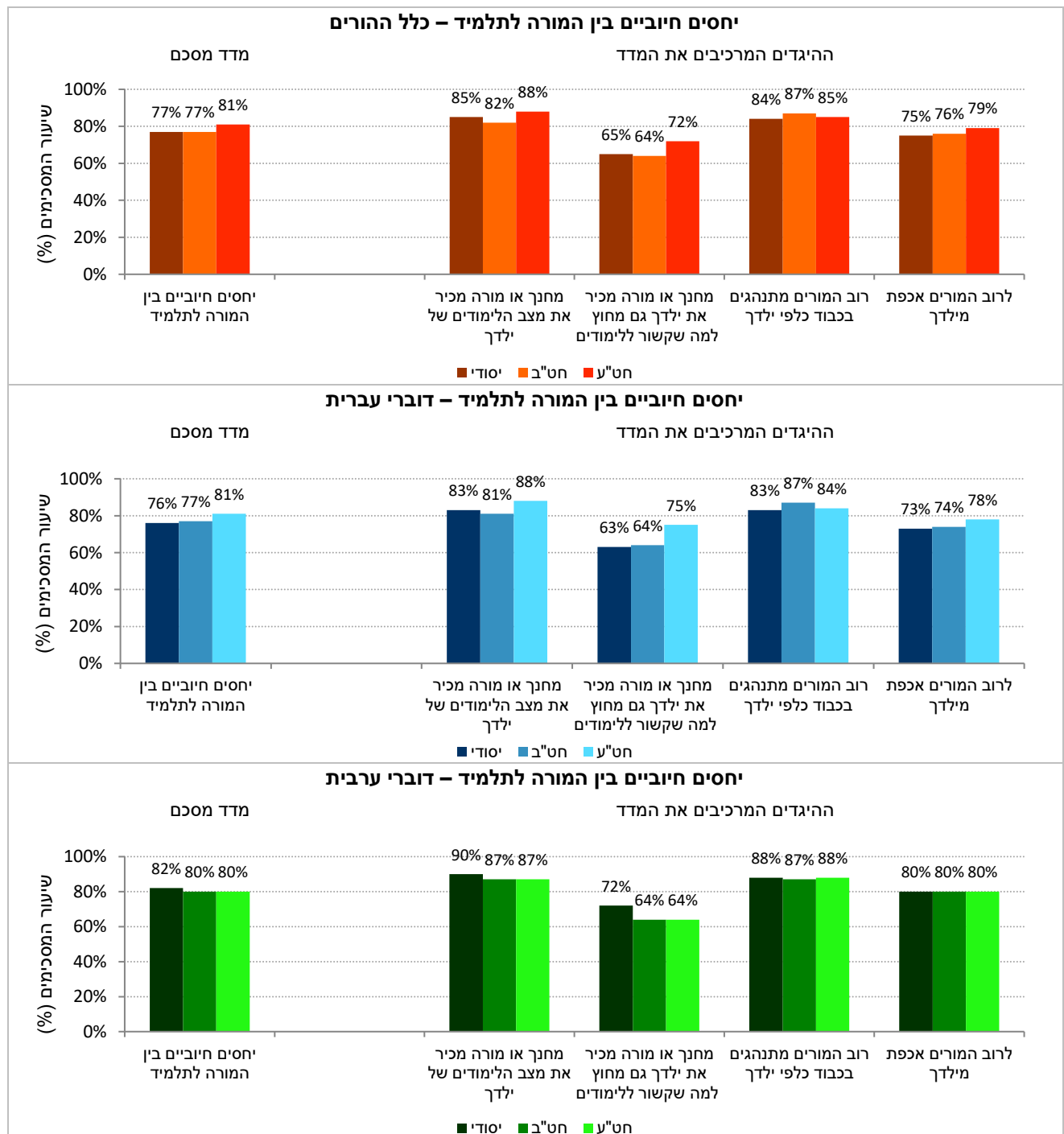
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד
א. "מחנך הכיתה של ילדך, או מורה אחר בבית הספר, מכיר את ילדך בכל מה שנוגע למצבו בלימודים".
ב. "מחנך הכיתה של ילדך, או מורה אחר בבית הספר, מכיר את ילדך גם מחוץ לכל מה שקשור ללימודים, כמו תחביבים, תחומי עניין וכדומה".
ג. "רוב המורים בבית הספר מתנהגים בכבוד כלפי ילדך".
ד. "אתה מרגיש שלרוב המורים בבית הספר אכפת מילדך".

בתרשימים הבאים מוצגים נתוני המדד המסכם "יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד" וההיגדים המרכיבים אותו. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם לאורך השנים.

תרשים 3: דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר

שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

תרשים 4: דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד לפי מגזר שפה ושלג גיל: נתוני המדד המסכם לאורך השנים

הממצאים בתשפ"א

כ-80% מכלל ההורים דיווחו על מערכת יחסים חיובית בין המורה לתלמיד בכל אחד משלבי הגיל. ההורים דיווחו בשיעורים גבוהים יותר בנוגע לתחושה שהמורים מתנהגים בכבוד כלפי התלמיד ולתחושה שהמורה מכיר את מצבו הלימודי של ילדם (כ-85%). לעומת זאת, פחות הורים מרגישים שלרוב המורים אכפת מילדם (כ-75%) ושהמורה מכיר את התלמיד גם מחוץ למה שקשור ללימודים (כ-65% ביסודי ובחט"ב וכ-70% בחט"ע).

במרבית ההיגדים שיעורי הדיווח בקרב הורים דוברי ערבית גבוהים יותר בהשוואה להורים דוברי עברית. הפערים ניכרים בעיקר בבתי הספר היסודיים (כ-5% עד כ-10%). תמונה הפוכה עולה בנוגע להיכרות עם ילדם מחוץ ללימודים בחט"ע: שיעורי הדיווח גבוהים בקרב הורים דוברי עברית בכ-10% בהשוואה לדוברי ערבית.

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

ככלל, שיעורי הדיווח של ההורים על המדד המסכם דומים בין תשע"ח לתשפ"א, למעט ירידה של 4% בבתי הספר היסודיים. בהתבוננות על מגזרי השפה ניתן להבחין בירידות של כ-5% בהשוואה לתשע"ח בקרב הורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים ובקרב הורים דוברי ערבית בחט"ב.

1.3. תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה

ההורים התבקשו לחוות את דעתם על מאפייני ההוראה של המורים בבית הספר שבו לומד ילדם: עד כמה ההוראה ברורה, מעוררת סקרנות ועניין בלימודים, מחזקת את הרגשת המסוגלות העצמית של התלמידים ומסייעת להם למצות את הפוטנציאל האישי שלהם.

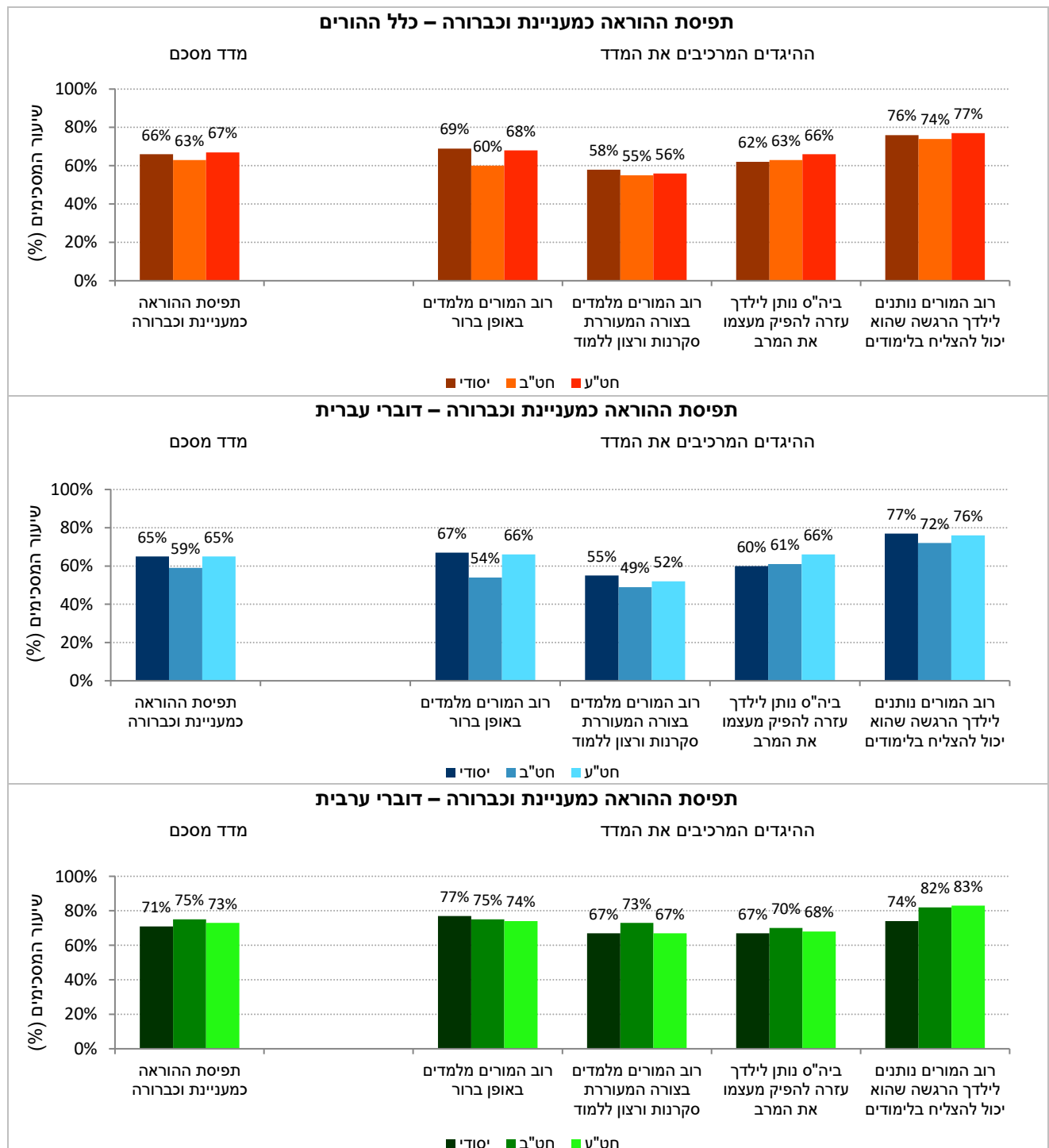
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה
א. "רוב המורים שמלמדים את ילדך מלמדים באופן ברור, המסייע לו להבין את הנושאים הנלמדים".
ב. "רוב המורים שמלמדים את ילדך מלמדים בצורה המעוררת סקרנות וגורמת לו לרצות להמשיך ללמוד".
ג. "בית הספר נותן לילדך את כל העזרה שהוא זקוק לה כדי להפיק מעצמו את המרב (המקסימום)".
ד. "רוב המורים שמלמדים את ילדך נותנים לו הרגשה שהוא יכול להצליח בלימודים".

בתרשימים הבאים מוצגים נתוני המדד המסכם "תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה" וההיגדים המרכיבים אותו. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם לאורך השנים.

תרשים 5: דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר

שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

תרשים 6: דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם לאורך השנים

הממצאים בתשפ"א

כ-65% מכלל ההורים תופסים את ההוראה כמעניינת וברורה בכל אחד משלבי הגיל. כשלושה רבעים מההורים דיווחו כי רוב המורים נותנים לתלמידים הרגשה שהם יכולים להצליח בלימודים. שיעורים נמוכים יחסית (כ-55%) נרשמו בנוגע לכך שרוב המורים מלמדים בצורה המעוררת סקרנות ורצון ללמוד. הבדלים בין שלבי הגיל נרשמו בנוגע לכך שרוב המורים מלמדים באופן ברור: בעוד ש-60% מההורים לתלמידים בחט"ב דיווחו כך, שיעורי הדיווח בבתי ספר יסודיים ובחט"ע עמדו על כ-70%.

גם בנושא זה, שיעורי הדיווח גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה לדוברי עברית (פערים של עד כ-15% במדד המסכם). שיעורים גבוהים באופן ניכר נרשמו בקרב דוברי ערבית, בהשוואה לדוברי עברית בכל אחד משלבי הגיל בהיגד "רוב המורים מלמדים בצורה המעוררת סקרנות ורצון ללמוד" (פערים של 12% ביסודי, 24% בחט"ב ו-15% בחט"ע) וכן בהיגד "רוב המורים מלמדים באופן ברור" (10%, 21% ו-8% יותר בדוברי ערבית, בהתאמה).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

ככלל, שיעורי הדיווח של ההורים על המדד המסכם דומים בין תשע"ח לתשפ"א וניכרת יציבות על פני כל שנות המדידה. בבתי ספר יסודיים דוברי ערבית נרשמה ירידה של 6% בהשוואה לתשע"ח.

1.4. הוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות

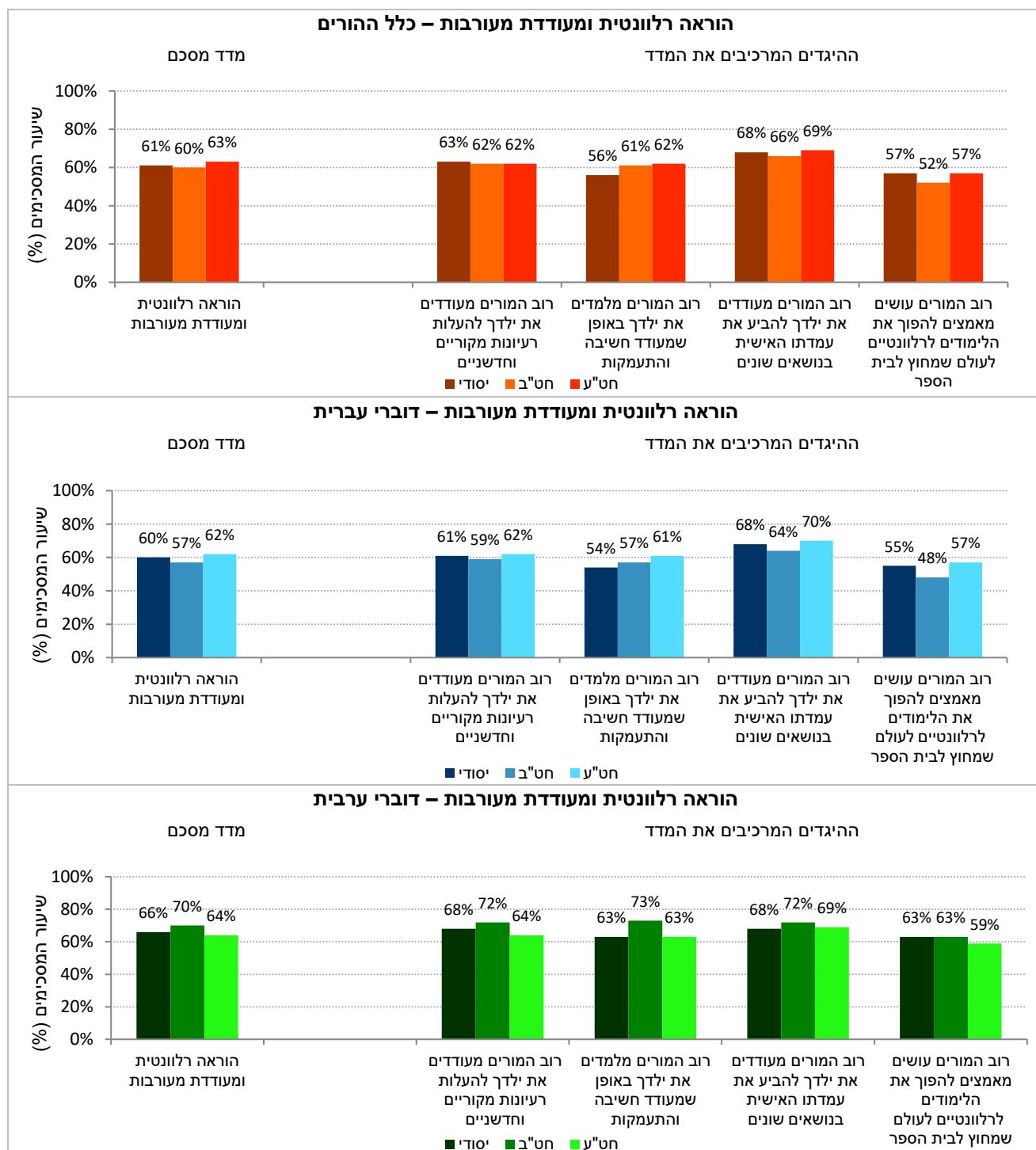
תת-פרק זה עוסק במידה שבה ההוראה בבית הספר מעודדת מעורבות ורלוונטיות לעולם שמחוץ לבית הספר, לפי דעתם של ההורים: עד כמה המורים בבית הספר מעודדים את תלמידיהם להעלות רעיונות מקוריים ולהביע עמדה אישית, מלמדים באופן המעודד חשיבה והתעמקות והופכים את הלימודים לרלוונטיים גם לעולם שמחוץ לבית הספר.

להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: הוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות
א. "רוב המורים מעודדים את ילדך להעלות רעיונות מקוריים וחדשניים".
ב. "רוב המורים מלמדים את ילדך באופן שמעודד חשיבה והתעמקות".
ג. "רוב המורים מעודדים את ילדך להביע את עמדתו האישית בנושאים שונים".
ד. "ניכר כי רוב המורים עושים מאמצים להפוך את הלימודים לרלוונטיים לעולם שמחוץ לבית הספר".

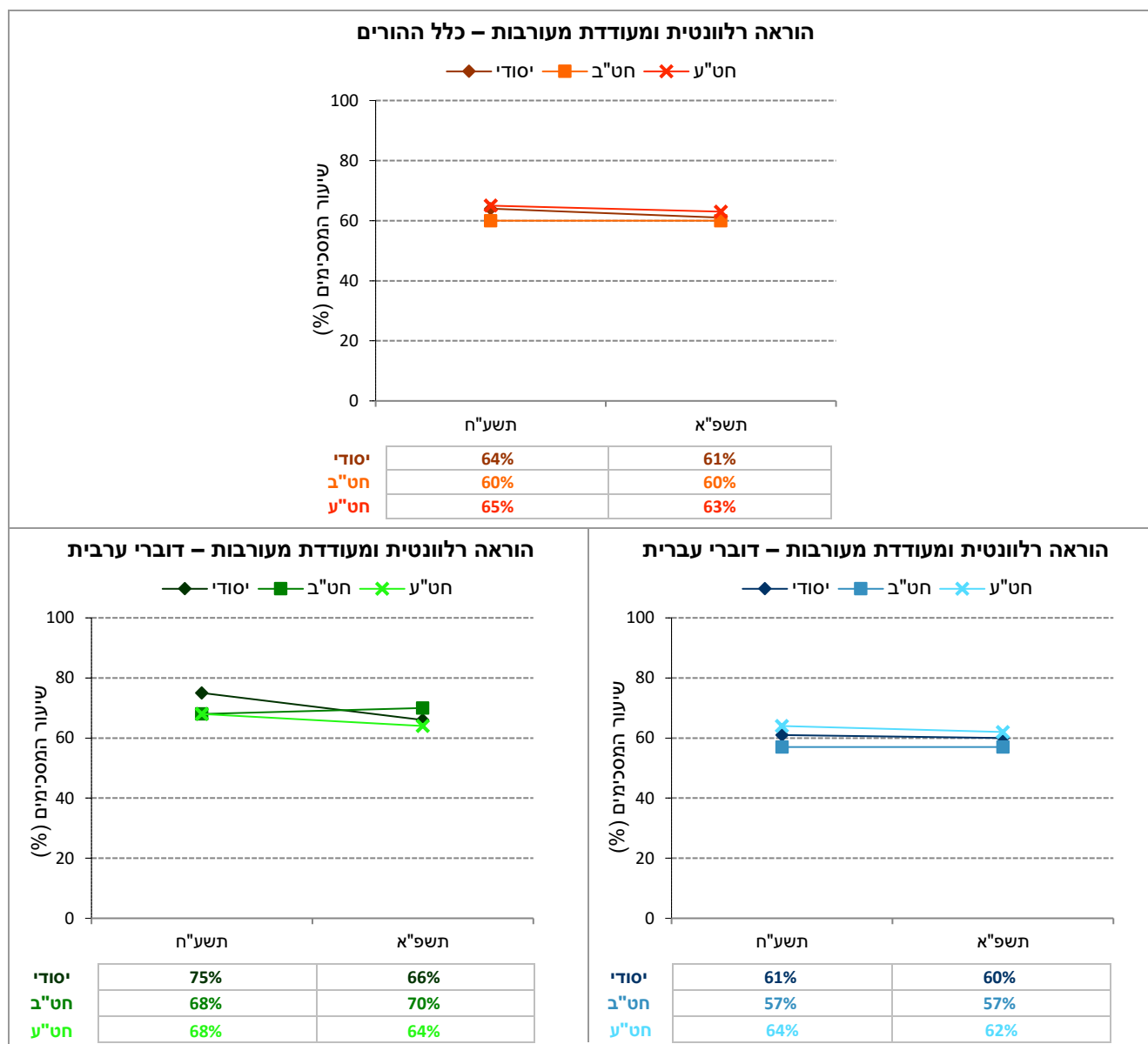
בתרשימים שבעמוד הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "הוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות" וההיגדים המרכיבים אותו. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם לאורך השנים.

תרשים 7: דיווחי ההורים על הוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

הערה: בהיגד "רוב המורים עושים מאמצים להפוך את הלימודים לרלוונטיים לעולם שמחוץ לבית הספר" נמצא שיעור אי-השבה גבוה (11%) בקרב כלל ההורים. בתוך כך, שיעור לא מבוטל של הורים דוברי ערבית בחרו באפשרות התשובה "לא יודע" בנוגע להיגד זה (11%). בהיגדים "רוב המורים מעודדים את ילדך להעלות רעיונות מקוריים וחדשניים" (15%) ו-"רוב המורים מלמדים את ילדך באופן שמעודד חשיבה והתעמקות" (12%) נרשמו שיעורי אי-השבה גבוהים בקרב הורים דוברי עברית, ובתוך כך שיעור לא מבוטל מהם בחרו באפשרות התשובה "לא יודע" בהיגדים הללו (12% ו-11%, בהתאמה). כמו כן, בהיגד "רוב המורים מעודדים את ילדך להביע את עמדתו האישית בנושאים שונים" נרשמו בקרב דוברי העברית שיעורי אי-השבה גבוהים בבתי הספר היסודיים (13%) ובחט"ב (10%).

תרשים 8: דיווחי ההורים על הוראה רלוונטית ומעודדת מעורבות לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם לאורך השנים

המצאים בתשפ"א

כ-60% מכלל ההורים תופסים את ההוראה כרלוונטית ומעוררת מעורבות בקרב התלמידים בכל אחד משלבי הגיל, מעט פחות מתפיסת ההוראה כמעניינת וברורה (שנצפתה במדד הקודם). הורים דיווחו בשיעורים גבוהים יחסית בנוגע לתחושה שרוב המורים מעודדים את הילדים להביע את עמדותיהם האישיות בנושאים שונים (כ-70%) ובשיעורים נמוכים יחסית בנוגע לתחושה שרוב המורים עושים מאמצים להפוך את הלימודים לרלוונטיים לעולם שמחוץ לבית הספר (כ-55%).

שיעורי הדיווח גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה להורים דוברי עברית, בעיקר בקרב הורים לתלמידים בחט"ב (פער של 13% במדד המסכם) ובבתי הספר היסודיים (פער של כ-5%). שיעורי הדיווח בקרב הורים דוברי ערבית בחט"ב גבוהים באופן ניכר (עד כ-15%) בהשוואה לדוברי העברית. גם בבתי הספר היסודיים נרשמו פערים של עד 10% במרבית הנושאים.

הממצאים העולים מההשוואה לאורך השנים

שיעורי הדיווח על המדד המסכם דומים בהשוואה בין תשע"ח לתשפ"א בקרב דוברי עברית ובקרב דוברי ערבית בחט"ב. ירידה של 9% נרשמה בדיווחי הורים דוברי ערבית לתלמידים בבתי ספר יסודיים, וירידה של 4% נרשמה בחט"ע.

1.5. שותפות הורים בבית הספר

מתוך הקהילה הסובבת את בית הספר, הורי התלמידים הם בעלי העניין העיקריים במתרחש בו. קיום שיח ושותפות חינוכית בין צוותי החינוך לבין ההורים הם חיוניים ובעלי השלכות חיוביות על האקלים בבית הספר ועל תהליכי ההוראה והלמידה המתרחשים בו. נדבך מרכזי בכינון יחסים חיוביים הוא ערוץ תקשורת פתוח בין בית הספר להורים, כך שהאחרונים יהיו מעודכנים במה שקורה עם ילדיהם בבית הספר ובמתרחש בבית הספר באופן כללי. יחסים פוריים בין בית הספר לבין ההורים מתאפיינים גם במעורבות פעילה של ההורים וביצירת שותפות חינוכית אמיתית בין בית הספר לבין ההורים.

בנושא זה ההורים נשאלו תחילה אם ערוץ התקשורת בינם לבין בית הספר מאפשר להם להיות מעודכנים במה שקורה עם ילדם בבית הספר ובמתרחש בבית הספר באופן כללי (מתן מידע ברמת הפרט והמערכת), אם הם מעורבים באופן פעיל בנעשה בבית הספר (מעורבות פעילה) ואם בית הספר מזמן ומאפשר שותפות אמיתית (הזמנה לשותפות ונגישות). המדד "שותפות הורים בבית הספר" מבקש לבחון את התקשורת ואת מידת העדכון, המעורבות ושיתוף הפעולה בין ההורים לבין בית הספר, על סמך דיווחי ההורים.

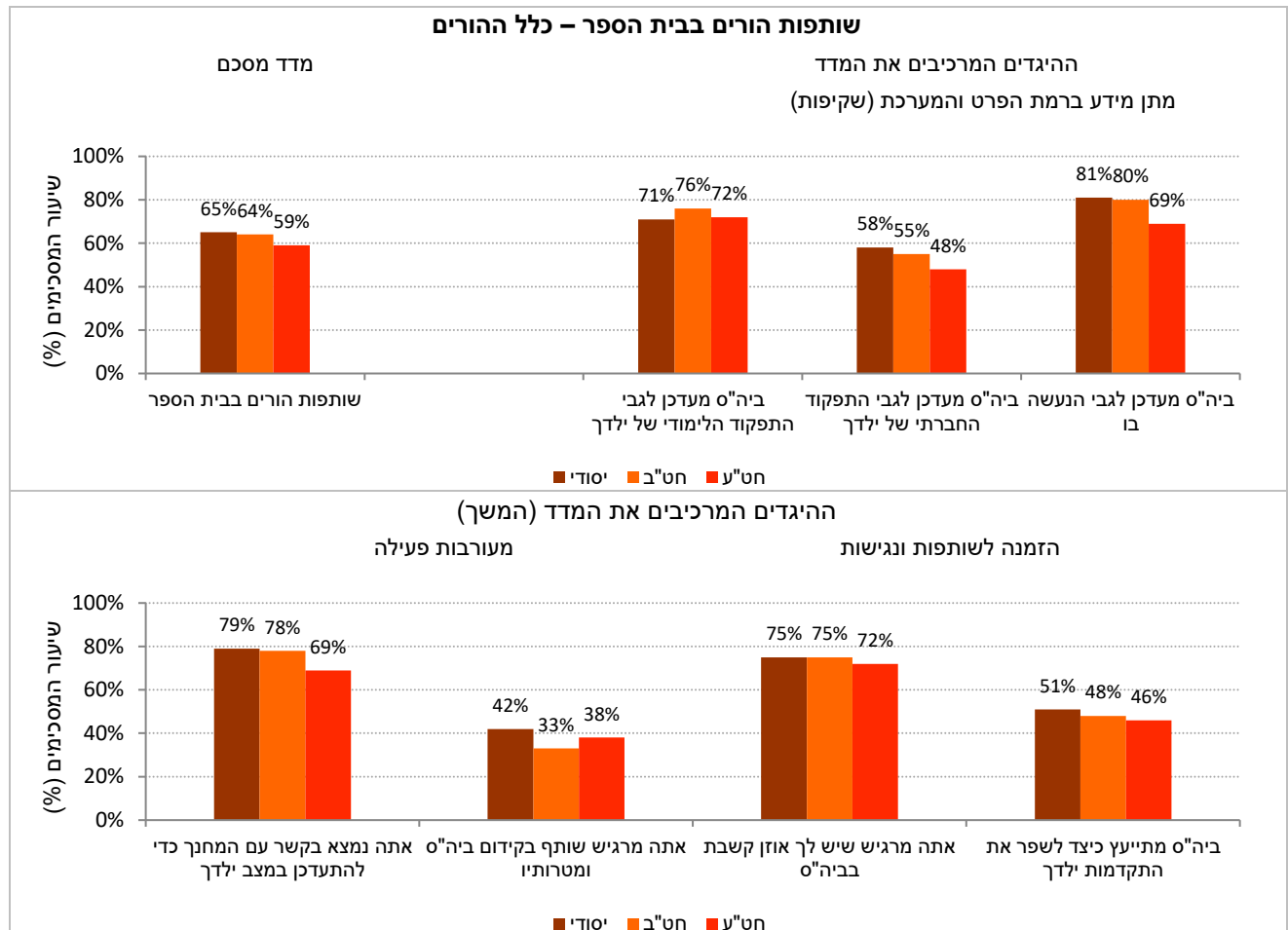
הערה: בשנות הדיווח הקודמות המדד כלל היגד נוסף אשר ירד בשנת תשפ"א. עקב כך, חושב המדד המסכם רטרואקטיבית גם עבור השנים הקודמות (תשע"ד-תשע"ח) לצורך השוואה לשנה הנוכחית.

להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שותפות הורים בבית הספר
מתן מידע ברמת הפרט והמערכת (שקיפות)
א. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לתפקוד הלימודי של ילדך בבית הספר, כולל ציונים, נוכחות בשיעורים וכדומה".
ב. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לתפקוד החברתי של ילדך בבית הספר, כולל השתלבות בכיתה, יחס לחברים ודומה".
ג. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לנעשה בבית הספר, כגון אירועים, טקסים וכדומה".
מעורבות פעילה
ד. "אתה נמצא בקשר קבוע טלפוני, מייל, סמס, עם המחנך כדי להתעדכן במצבו של ילדך".
ה. "אתה מרגיש שותף בקידום בית הספר ומטרותיו. כלומר, משתפים אותך בסוגיות כגון: לאילו כיוונים כדאי לבית הספר להתפתח, מה יהיה חשוב שיהיה בבית הספר ומה חשוב פחות וכדומה".
הזמנה לשותפות ונגישות
ו. "אתה מרגיש שיש לך אוזן קשבת בבית הספר בכל שאלה, בעיה או תלונה שעולה".
ז. "המורים בבית הספר מתייעצים איתך כיצד כדאי לשפר את ההתקדמות הלימודית של ילדך".

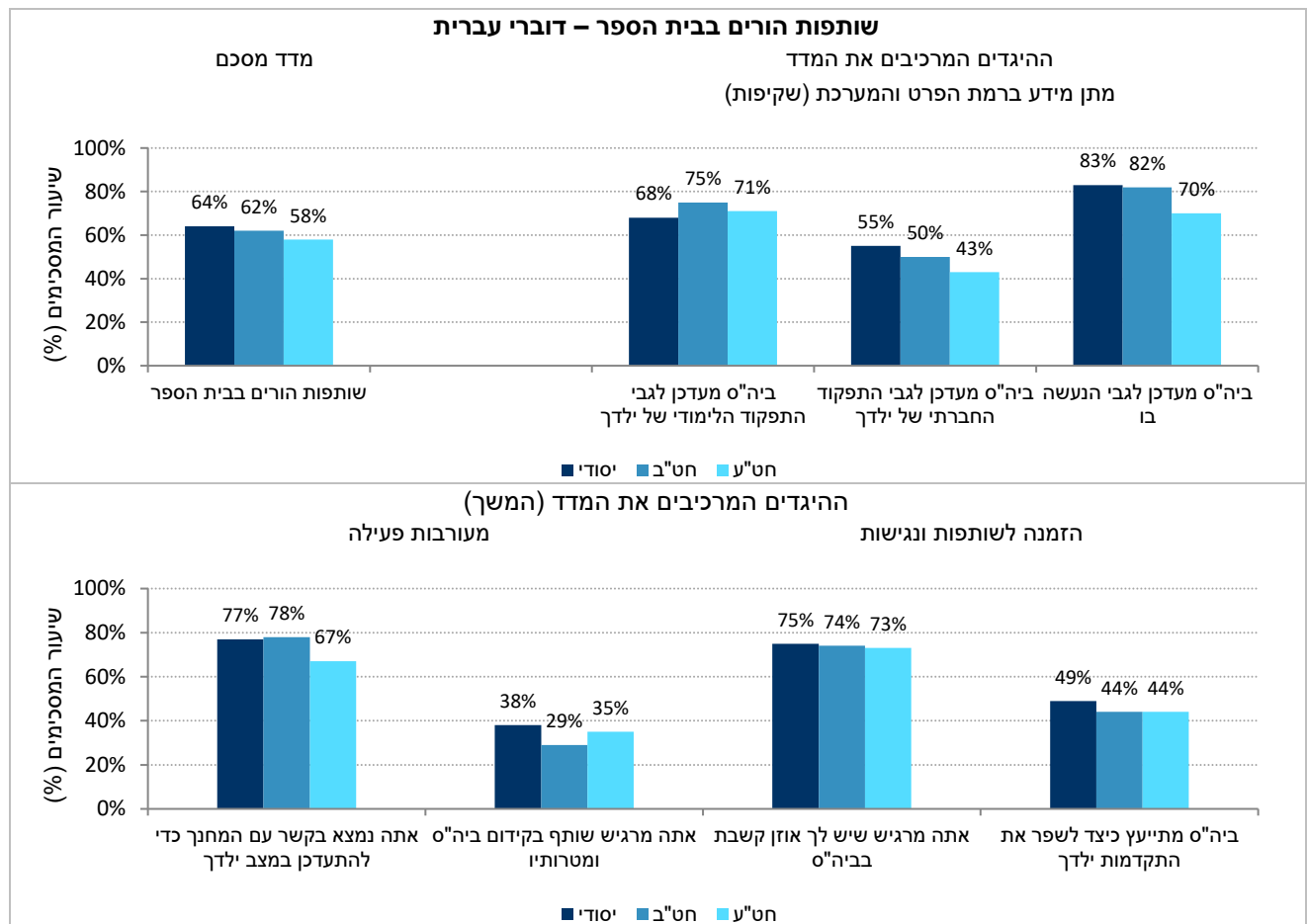
בתרשימים הבאים מוצגים נתוני המדד המסכם "שותפות הורים בבית הספר" וההיגדים המרכיבים אותו. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם לאורך השנים.

תרשים 9: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

המשך התרשים בעמוד הבא ⇐

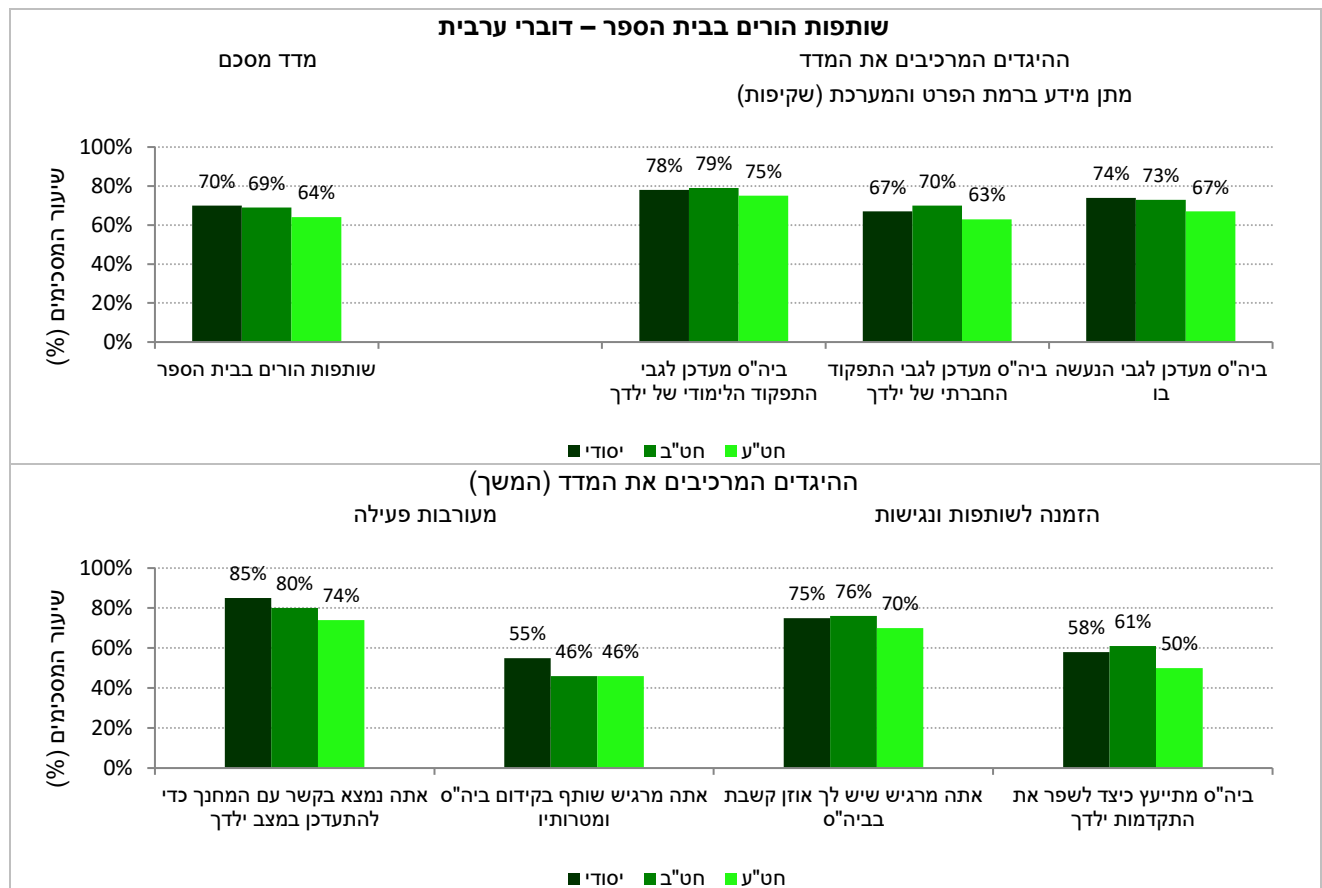
המשך התרשים: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

הערה: ביה"ס "מתייעץ כיצד לשפר את התקדמות ילדך" נמצא שיעור אי-השבה גבוה (10%) בקרב הורים לתלמידים דוברי עברית בחטיבות עליונות.

המשך התרשים בעמוד הבא ⇐

המשך התרשים: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

תרשים 10: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם לאורך השנים

הממצאים בתשפ"א

באופן כללי, כ-60% מההורים דיווחו על תחושת שותפות בבית הספר. שיעורים גבוהים יותר של הורים העידו כי בית הספר מעדכן לגבי הנעשה בו, על תחושה של אוזן קשבת בבית הספר ועל קיום קשר לצורך התעדכנות בנוגע למצב של ילדם ותפקודו הלימודי (כ-70% עד כ-80% דיווחו כך). שיעורים נמוכים יותר דיווחו על קשר עם בית הספר לצורך התעדכנות במצב החברתי של הילד ולהתייעצות כיצד לשפר את מצבו (כ-50% עד כ-60%). הנושא שניכרת בו מעורבות נמוכה במיוחד הוא שותפות בקידום מטרות בית הספר (כ-30% עד כ-40%).

על פי רוב, שיעורי הדיווח גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה להורים דוברי עברית. כמו כן, שיעורי הדיווח על המדד המסכם דומים בין הורים לתלמידים בבתי ספר יסודיים וחט"ב ונמוכים יותר בחט"ע (פער של כ-5%) בכל אחד מגזרי השפה.

להלן תיאור ממצאים העולים מהתרשימים הנ"ל, על פי נושאים מרכזיים:

מתן מידע ברמת הפרט והמערכת (שקיפות): בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי הדיווח על העדכון לגבי הנעשה בבית הספר ולגבי התפקוד של הילד גבוהים יותר בבתי ספר יסודיים ובחט"ב בהשוואה לחט"ע. בקרב דוברי עברית שיעורי הדיווח בחט"ע נמוכים באופן ניכר בהשוואה לשני שלבי הגיל האחרים בנוגע לעדכון בית הספר לגבי הנעשה בו ובנוגע לתפקוד החברתי של הילד (פערים של עד 13%). בחט"ב שיעורי הדיווח על העדכון לגבי התפקוד הלימודי של הילד גבוהים יותר בהשוואה ליתר שלבי הגיל (75% לעומת כ-70%).

שיעורי הדיווח על עדכון בית הספר לגבי הנעשה בו גבוהים יותר בקרב דוברי ערבית בהשוואה לדוברי ערבית, זאת בשונה מהמגמה הרווחת הנצפית לאורך הדוח (70% עד כ-80% לעומת 67% עד כ-75%, בהתאמה).

מעורבות פעילה של ההורים: שיעורי הדיווח בנוגע להתעדכנות במצב של הילד בשני מגזרי השפה נמוכים יותר בחט"ע בהשוואה לשני שלבי הגיל האחרים (פער של עד 11%). בנוגע לשותפות בקידום בית הספר ומטרותיו שיעורי דיווח נמוכים יותר נרשמו בחט"ב בהשוואה ליסודי (פער של 9%).

שיעורי הדיווח על שני ההיגדים גבוהים יותר בקרב דוברי ערבית, וממצא זה בולט בעיקר בנוגע לתחושת השותפות בקידום בית הספר ומטרותיו (פער של עד 17%).

הזמנה לשותפות ונגישות: הורים דוברי עברית העידו שהם מרגישים שיש להם אוזן קשבת בבית הספר בשיעורים דומים בכל שלבי הגיל (כ-75% העידו כך). כמו כן, דמיון בין שלבי הגיל נרשם גם בנוגע לתחושת ההורים שבית הספר מתייעץ עימם לגבי שיפור ההתקדמות של ילדם (כ-45%). בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי הדיווח גבוהים יותר בבתי ספר יסודיים ובחט"ב בהשוואה לחט"ע (כ-75% לעומת 70% בנוגע לתחושת אוזן קשבת וכ-60% לעומת 50% בנוגע להתייעצות כיצד לשפר את ההתקדמות של הילד).

בעוד ששיעורים דומים של הורים בשני מגזרי השפה דיווחו על תחושה של אוזן קשבת בבית הספר, יותר הורים דוברי ערבית ציינו כי בית הספר מתייעץ איתם כיצד לקדם את ילדם בהשוואה לדוברי עברית (פער של עד 17%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

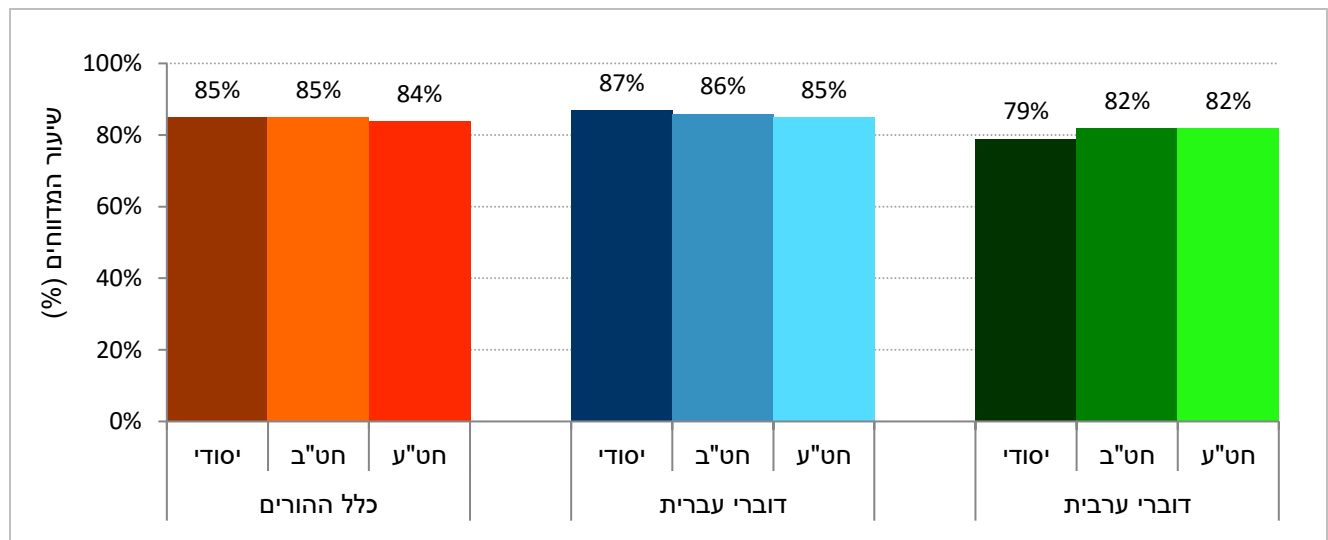
בהשוואה בין תשע"ח לתשפ"א ניתן לראות ירידה בדיווחים בכל אחד משלבי הגיל ובשני מגזרי השפה. ירידות של כ-10% נרשמו בכל אחד משלבי הגיל בקרב דוברי ערבית, לאחר עליות בין תשע"ו לתשע"ח. בקרב דוברי עברית בולטת ירידה בחט"ע (8%) לאחר מגמת עלייה הדרגתית מתשע"ד.

1.5.1 שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד

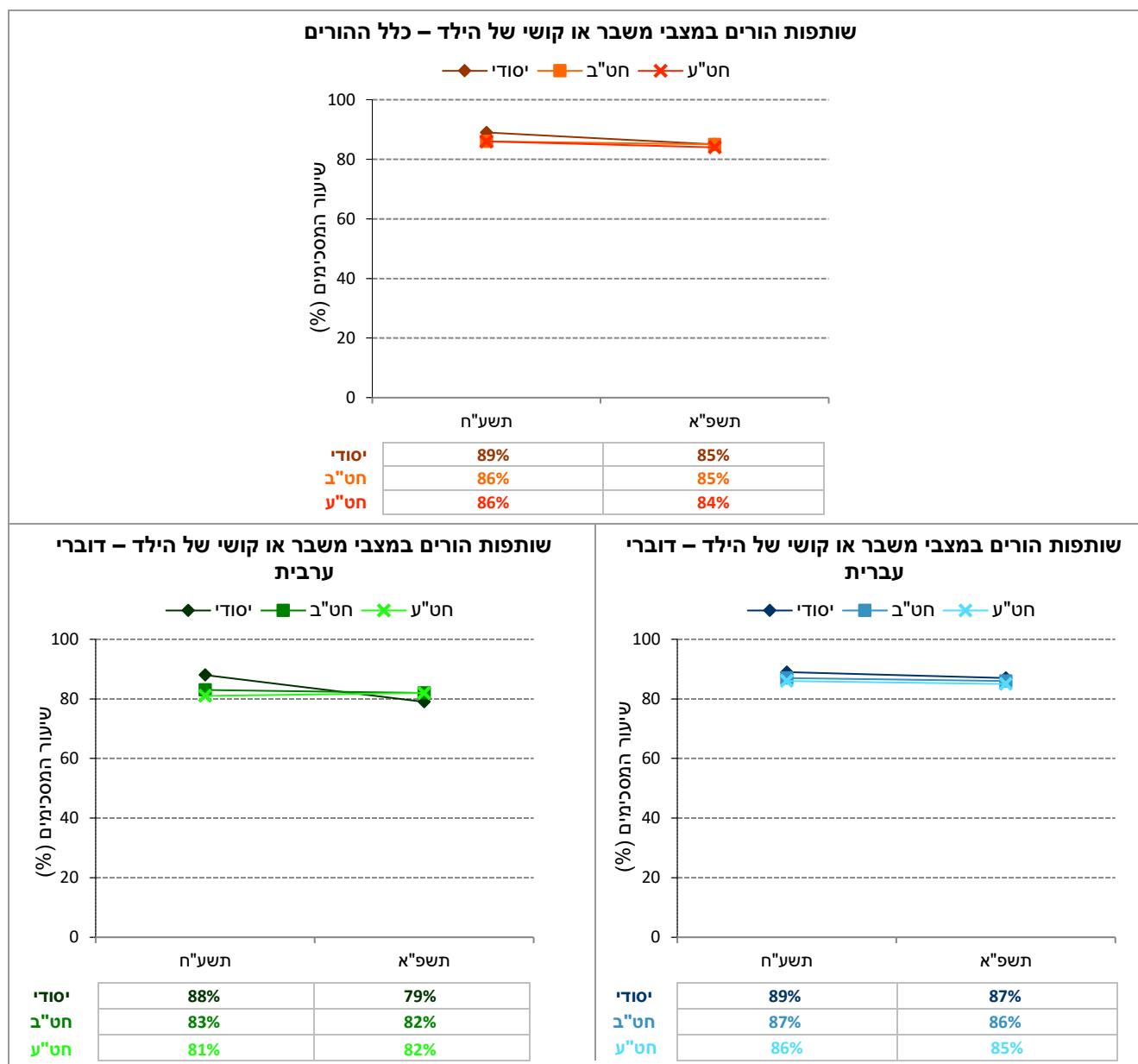
תת-פרק זה עוסק במידה שבה ההורים חשים בנוח לפנות לצוות החינוכי בבית הספר, במצבים של משבר או קושי של ילדם. ההורים נשאלו "באיזו מידה אתה חש בנוח לפנות לצוות החינוכי במצבי משבר או קושי של הילד?" ודרגו את תשובתם על סולם בן חמש דרגות, הנע מ"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד או בכלל לא". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמדווחים על כך שהם חשים בנוח לפנות לצוות החינוכי בבית הספר במצבי משבר או קושי של ילדם.

בתרשימים הבאים מוצגים דיווחי ההורים על **שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד**. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של הנתונים לאורך השנים.

תרשים 11: דיווחי ההורים על שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלבי גיל בשנת תשפ"א

תרשים 12: דיווחי ההורים על שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם לאורך השנים

הממצאים בתשפ"א

באופן כללי, רוב ההורים – כ-85% – דיווחו כי הם חשים בנוח לפנות לצוות החינוכי במצבי משבר או קושי של הילד, בכל אחד משלבי הגיל.

בשונה מהממצאים שעלו בפרקים הקודמים, שיעורי הדיווח גבוהים מעט יותר בקרב הורים דוברי עברית בהשוואה להורים דוברי ערבית (כ-85% לעומת כ-80%), כשהפער הבולט ביותר בין מגזרי השפה נרשם בקרב הורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים (פער של 8%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

ככלל, שיעורי הדיווח על המדד המסכם דומים בין תשע"ח לתשפ"א, למעט ירידה של 4% בבתי הספר היסודיים. בהתבוננות על מגזרי השפה ניתן להבחין כי בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה בתשפ"א ירידה של 9% בהשוואה לתשע"ח בבתי ספר יסודיים.

הורים שהשיבו כי אינם חשים בנוח לפנות לצוות החינוכי במצבי משבר או קושי של הילד נשאלו מדוע. שאלה זו הייתה שאלה פתוחה. מתשובות ההורים עולות כמה סיבות עיקריות:

א. יותר ממחצית מההורים ציינו שהם חשים שאין מענה, הקשבה או טיפול בבעיות מצד בית הספר.

- חלק מההורים חשים כי בפועל צוות בית הספר אינו מתפקד או לא פועל באופן רלוונטי ולכן אין סיבה לפנות אליהם עם בעיות:

"אני לא חושב שהם יעזרו". (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית)

"כמעט שאני פונה אני לא מרגישה שהם פותרים לי את הבעיה. (אמריקאית, מסדר, נפתור' ולא פותרים)...". (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר ערבית)

"יש הרבה בעיות בבית הספר... ואין כל כך מענה". (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר ערבית)

- הורים אחרים תופסים את הצוות כלא קשוב, מתגונן, אדיש, קר, לא מתעניין בתלמיד או לא פועל לטיפול קשר עם ההורים לגבי מצב התלמיד.

"אין להם מענה לנתתי לי לדעת... התלמידים ממש לא מעניינים אותם". (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית)

"אין קשר שוטף והם לא מצדכנים בזמן אמת מה קורה [עם הילד]". (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית)

"מרגישה קרירות מצוות בית הספר". (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר ערבית)

"אין הרגשה שבית הספר יהיה מוכן לשמוע ביקורת". (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית)

"...כשאני פונה הם תמיד באמנה". (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית)

- ב. חלק מההורים ציינו כי אינם חשים בנוח לפנות לבית הספר עקב **סיבות בין-אישיות** – ההורה לא סומך על הצוות, וחש כי אין יחסי אמון, קירבה או שיתוף פעולה ביניהם.

"התקשורת איתם מוצטה מאוד ולא פתוחה". (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר ערבית)

"אין אמון מלא ביני לבין צוות בית הספר". (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית)

"לא מרגישה בנוח לפנות לצוות החינוכי". (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית)

ג. הורים מעטים העלו סיבות נוספות: צוות בית הספר עסוק מדי, תחושה שהקורונה יצרה נתק בינם לבין צוות בית הספר ותחושה שבית הספר מפלה אותם לרעה בגלל שהם מחוץ לעיר. כמו כן מספר הורים ציינו כי בחרו שלא לדבר עם המחנכת מאחר שהקשר עם בית הספר חלש בגלל היעדר ועד הורים מתפקד.

1.6. תפיסת מקצוע ההוראה

תת-פרק זה עוסק בעמדות ההורים בנוגע למקצוע ההוראה, על היבטיו השונים, ובפרט בוחן גם את חשיבות המקצוע בעיני ההורים, את היכולות שהוא דורש ואת מעמדו.

הערה: בשנת תשע"ח דווחו בנושא זה היגדים ללא מדד מסכם. עקב כך, חושב המדד המסכם רטרואקטיבית עבור תשע"ח לצורך השוואה לשנה הנוכחית.

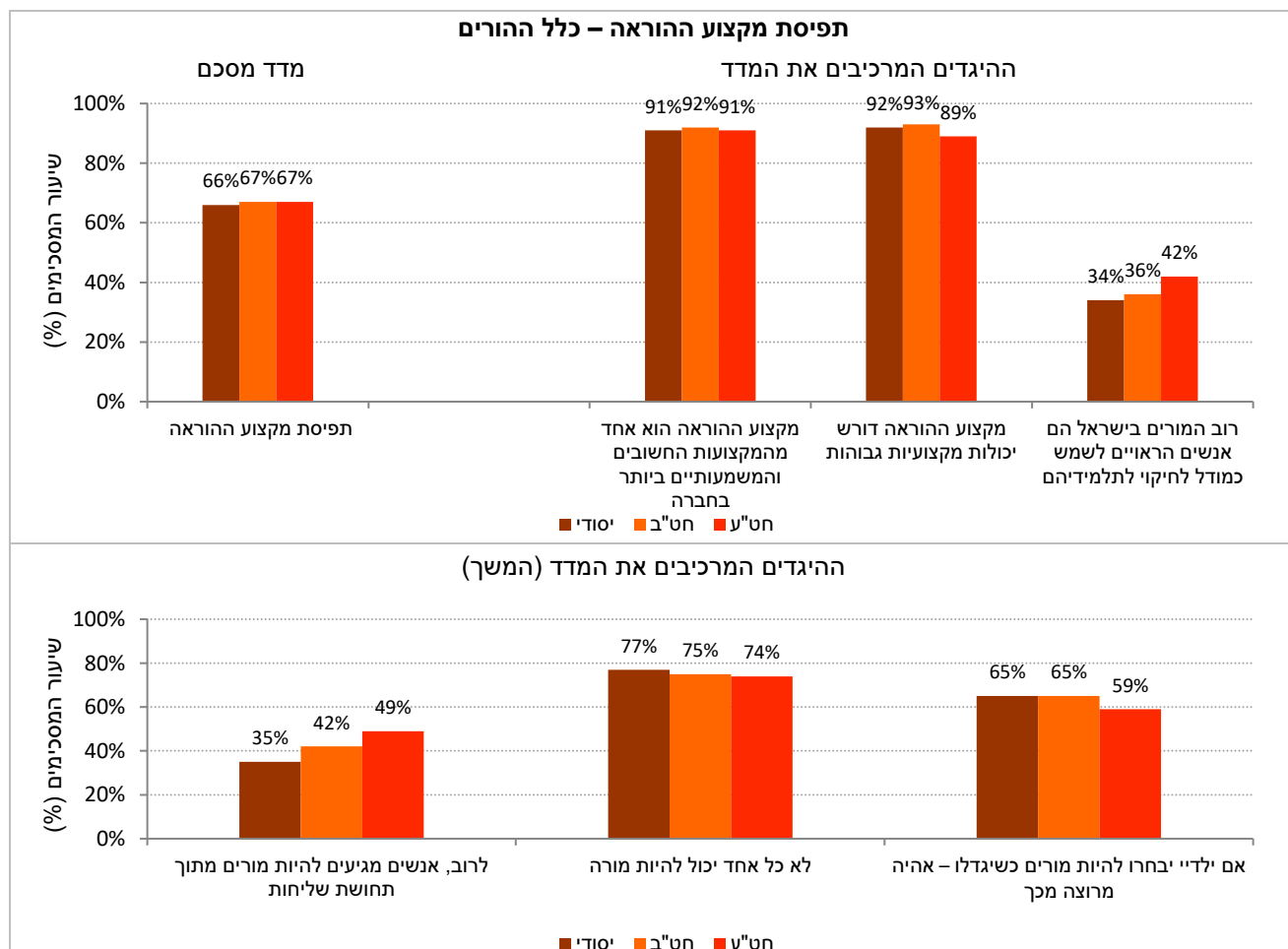
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: תפיסת מקצוע ההוראה
א. "מקצוע ההוראה הוא אחד מהמקצועות החשובים והמשמעותיים ביותר בחברה".
ב. "מקצוע ההוראה דורש יכולות מקצועיות גבוהות".
ג. רוב המורים בישראל הם אנשים הראויים לשמש כמודל לחיקוי לתלמידיהם".
ד. "לרוב, אנשים מגיעים להיות מורים מתוך תחושת שליחות".
ה. "לא כל אחד יכול להיות מורה".*
ו. אם ילדיי יבחרו להיות מורים כשיגדלו – אהיה מרוצה מכך".

* נוסח ההיגד בשאלון היה "כל אחד יכול להיות מורה". לצורך הדיווח בדוח נוסח ההיגד מחדש כך שערך גבוה יותר בהיגד ישקף מצב רצוי יותר. מאחר שבשנת תשע"ח ההיגדים הופיעו ללא מדד מסכם, היגד זה הופיע בצורתו המקורית ולא במהופך.

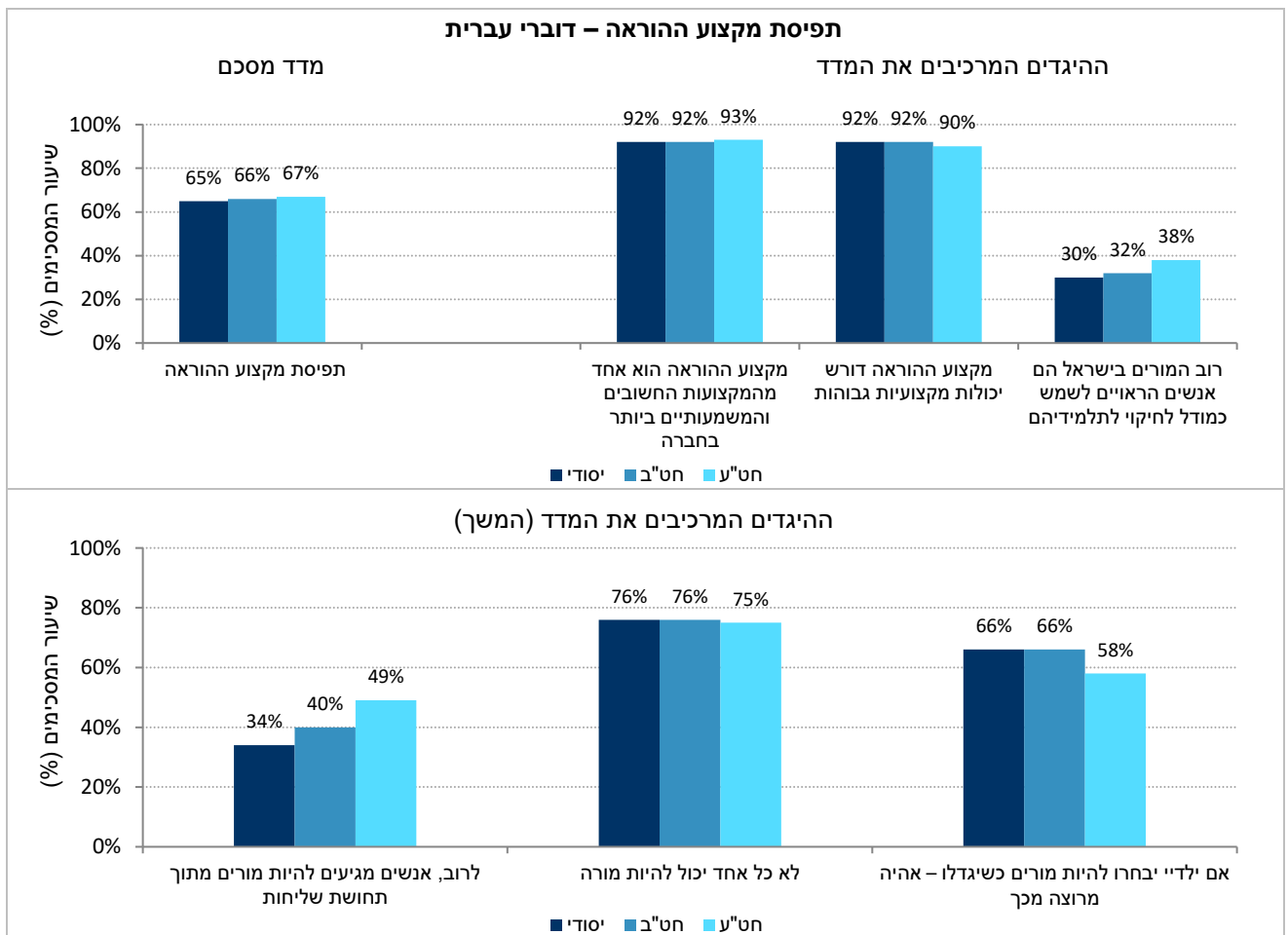
בתרשימים הבאים מוצגים נתוני המדד המסכם "תפיסת מקצוע ההוראה" וההיגדים המרכיבים אותו. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם לאורך השנים.

תרשים 13: דיווחי ההורים על תפיסת מקצוע ההוראה: שיעורי המדדונים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

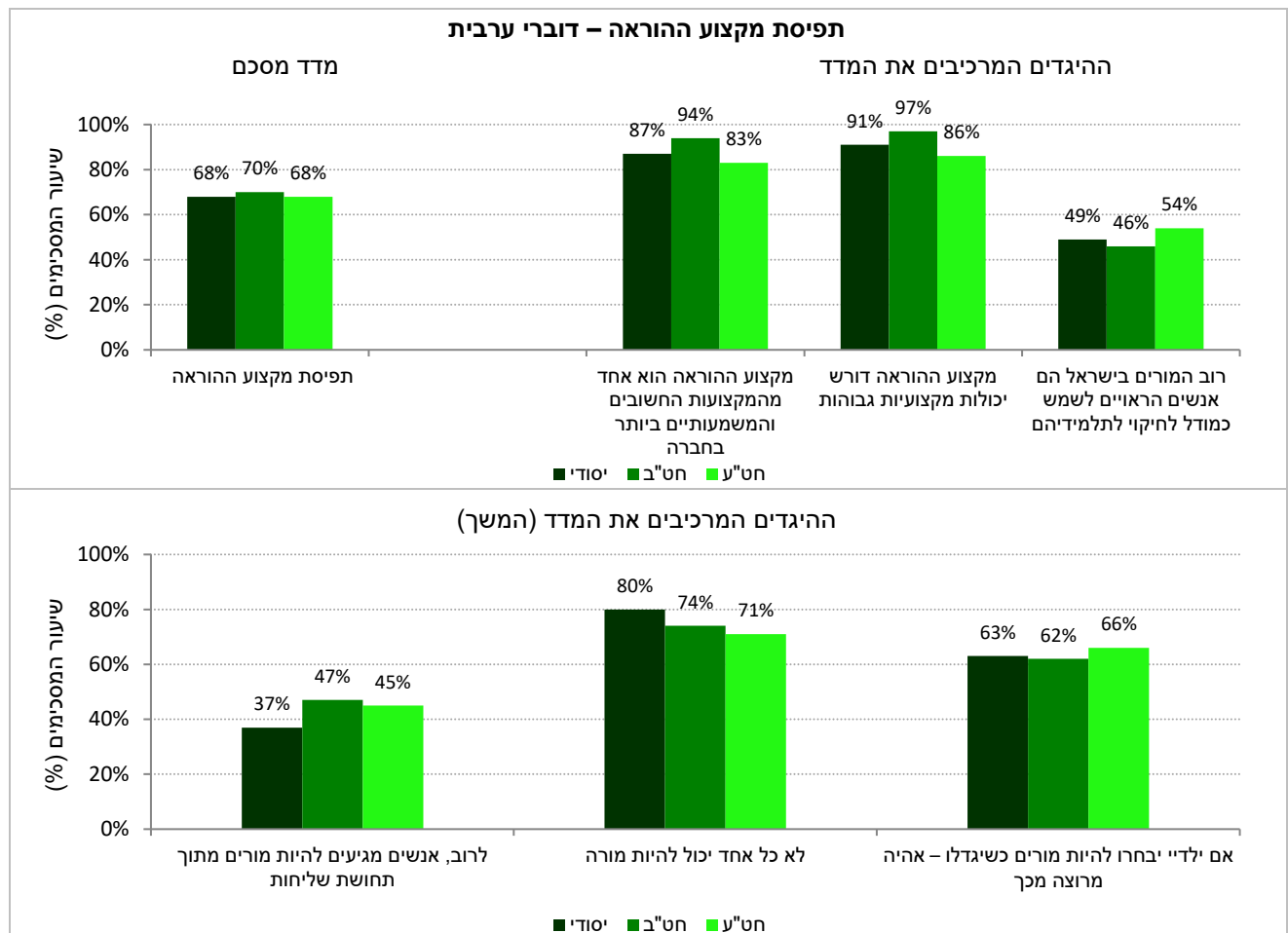
המשך התרשים בעמוד הבא ⇐

המשך התרשים: דיווחי ההורים על תפיסת מקצוע ההוראה: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלג גיל בשנת תשפ"א

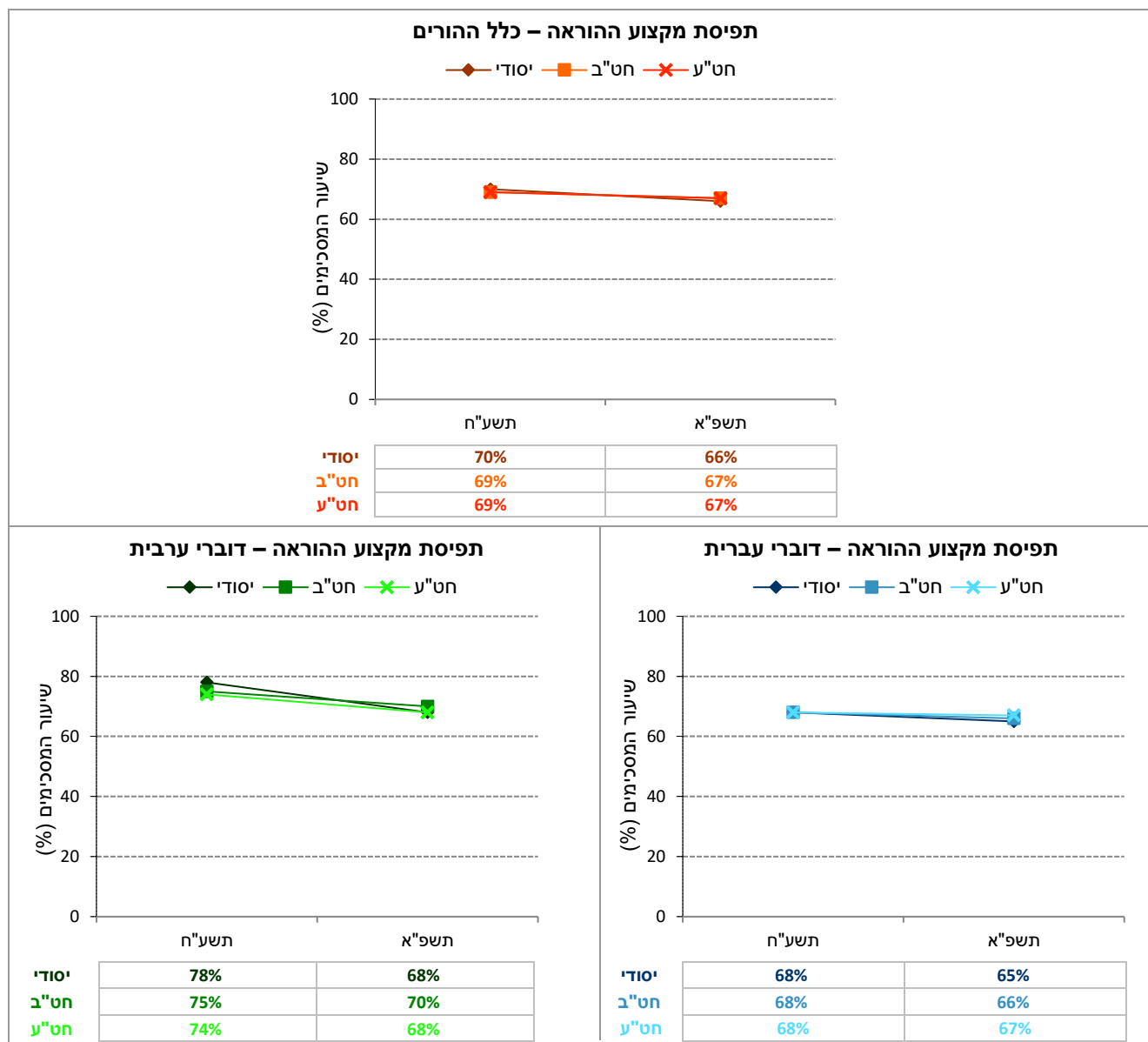
⇒ המשך התרשים בעמוד הבא

המשך התרשים: דיווחי ההורים על תפיסת מקצוע ההוראה: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

הערה: בהיגדים "רוב המורים בישראל הם אנשים הראויים לשמש כמודל לחיקוי לתלמידיהם" ו"לרוב, אנשים מגיעים להיות מורים מתוך תחושת שליחות" נמצאו שיעורי אי-השבה גבוהים בבתי ספר יסודיים דוברי ערבית (כ-10%). בהיגד השני נצפו שיעורי אי-השבה גבוהים גם בחטיבות ביניים (11%) בקרב דוברי ערבית.

תרשים 14: דיווחי ההורים על תפיסת מקצוע ההוראה לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם לאורך השנים

הממצאים בתשפ"א

כשני שלישים מכלל ההורים תופסים את מקצוע ההוראה באופן חיובי בכל אחד משלבי הגיל. שיעורי דיווח גבוהים למדי נרשמו בנוגע לתחושה שמקצוע ההוראה דורש יכולות מקצועיות גבוהות וכן על כך שהוא מקצוע מאוד חשוב ומשמעותי בחברה (כ-90%). שיעורי דיווח נמוכים באופן ניכר נרשמו בנוגע לתחושה כי רוב המורים בישראל הם אנשים הראויים לשמש כמודל לחיקוי לתלמידיהם (כ-35%) ולתחושה כי אנשים מגיעים להיות מורים מתוך תחושת שליחות (כ-40%). בשני היגדים אלו מצטיירת תמונה פחות חיובית באופן ניכר בקרב הורים לתלמידים בבתי ספר יסודיים בהשוואה לחט"ע (פער של עד 14%).

שיעורי הדיווח בנוגע לכך שרוב המורים בישראל הם אנשים הראויים לשמש כמודל לחיקוי לתלמידיהם גבוהים יותר בקרב דוברי ערבית בהשוואה לדוברי עברית בכל שלבי הגיל (פערים של 14% עד 19%). מנגד, בשונה מהדפוסים שנצפו עד כה, שיעורי הדיווח בקרב דוברי עברית גבוהים בהשוואה לדוברי ערבית בנוגע לכך שמקצוע ההוראה הוא אחד מהמקצועות החשובים והמשמעותיים ביותר בחברה בבתי ספר יסודיים ובחט"ע (פערים של 5% עד 10% בהתאמה).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח בכל שלבי הגיל בין תשע"ח לתשפ"א. הפער הגדול ביותר נרשם בקרב הורים לתלמידים בבתי ספר יסודיים (פער של 10%). עם זאת, לא נרשמו שינויים בולטים בדיווחיהם של הורים דוברי עברית בין השנים.

2. מוגנות ואלימות

פרק זה מבקש לתת מקום מרכזי לבחינת נושאי האלימות והמוגנות בבתי הספר לפי דיווחי ההורים. נושא האלימות הוא אחד הנושאים החשובים שעומדים על סדר יומם של מערכת החינוך ושל השיח הציבורי בישראל בשנים האחרונות. גם בית ספר המצטיין במוטיבציה גבוהה של התלמידים ובהשקעה רבה של הצוות עלול להיכשל בהשגת יעדיו, אם באי בית הספר סובלים מאלימות, פועלים באווירה של פחד ואינם חשים מוגנים.

2.1. אלימות בין תלמידים

תת-פרק זה עוסק בתופעות של אלימות בין תלמידים בין כותלי בית הספר: אלימות מילולית (כמו קללות ועלבונות), אלימות פיזית (כמו מכות, סטירות ודחיפות), אלימות חברתית (כמו חרם או הפצת שמועות) ואלימות דיגיטלית (פגיעה ברשת האינטרנט או בסלולר). ההורים נשאלו, עבור כל אחד מארבעת סוגי האלימות, אם הילד שלהם חווה בבית הספר אלימות מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף.

שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בכלל לא או כמעט בכלל לא", "כן, קורה מעט" ו"כן, קורה ובצורה חמורה". לצורכי הדיווח על הממצאים, סווגו ההורים אשר ציינו את אחת משתי אפשרויות התשובה "כן, קורה מעט" ו"כן, קורה ובצורה חמורה" ככאלה המדווחים על כך שילדם חווה אלימות בבית הספר.

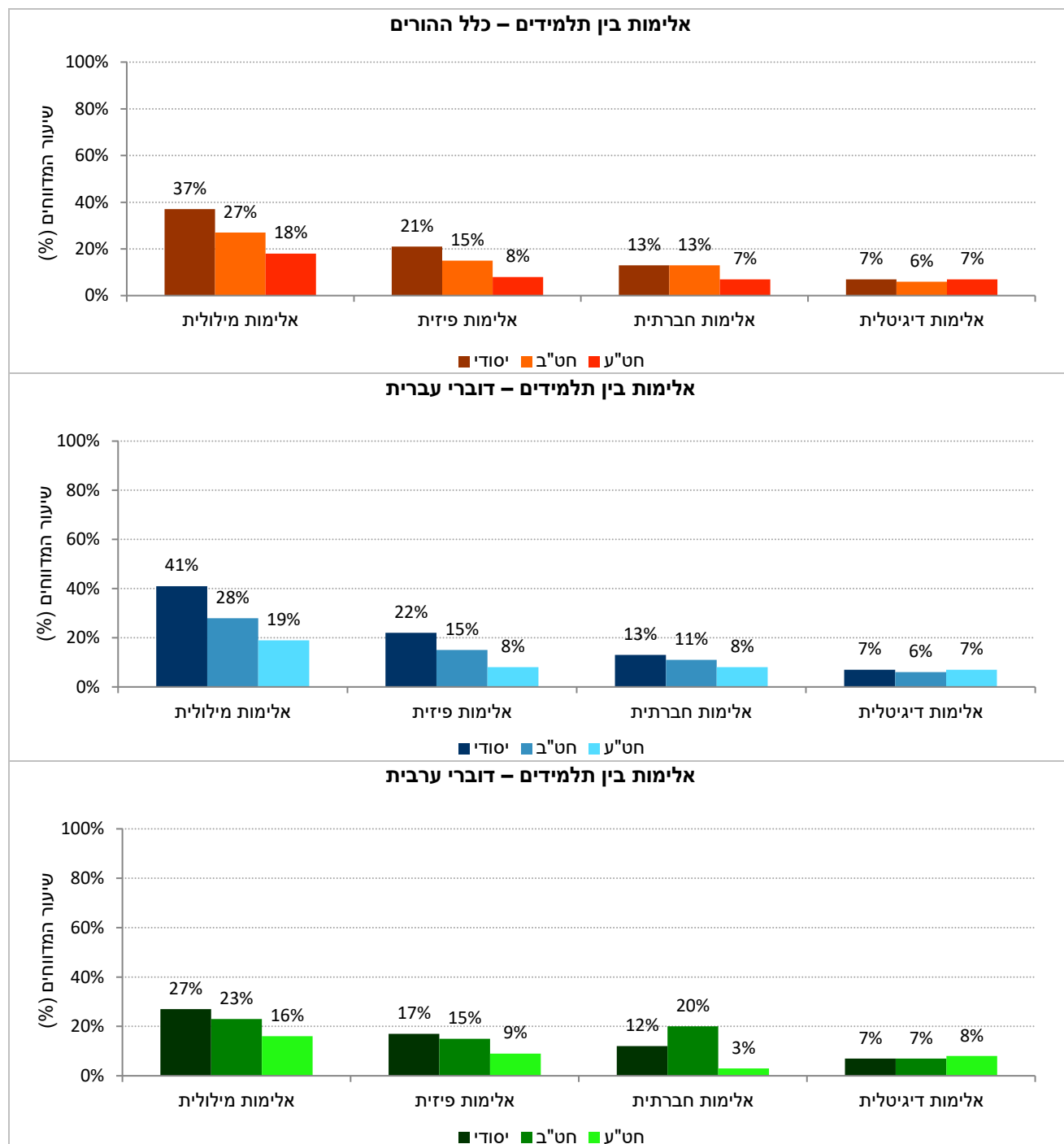
הערה: בנושא זה לא חושב מדד מסכם.

להלן פירוט ההיגדים בנושא זה, כפי שהם מוצגים בשאלון:

אלימות בין תלמידים
א. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות מילולית , כמו קללות ועלבונות, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"
ב. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות פיזית , כמו מכות, סטירות ודחיפות, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"
ג. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות חברתית , כמו חרם, הפצת שמועות, ילדים אמרו לילדים אחרים לא לדבר אתו וכדומה, ואם כן – באיזה היקף?"
ד. "האם ילדך חווה בבית הספר פגיעה ברשת האינטרנט או בסלולר , כמו קללות, עלבונות, חרם, הפצת שמועות בפייסבוק, בוואטסאפ וכדומה, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"

בתרשימים הבאים מוצגים דיווחי ההורים על כך שילדם חווה אלימות מילולית, פיזית, חברתית או דיגיטלית מצד תלמידים אחרים בבית הספר. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של כל אחד מסוגי האלימות לאורך השנים.

תרשים 15: דיווחי ההורים על אלימות בין תלמידים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות, מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

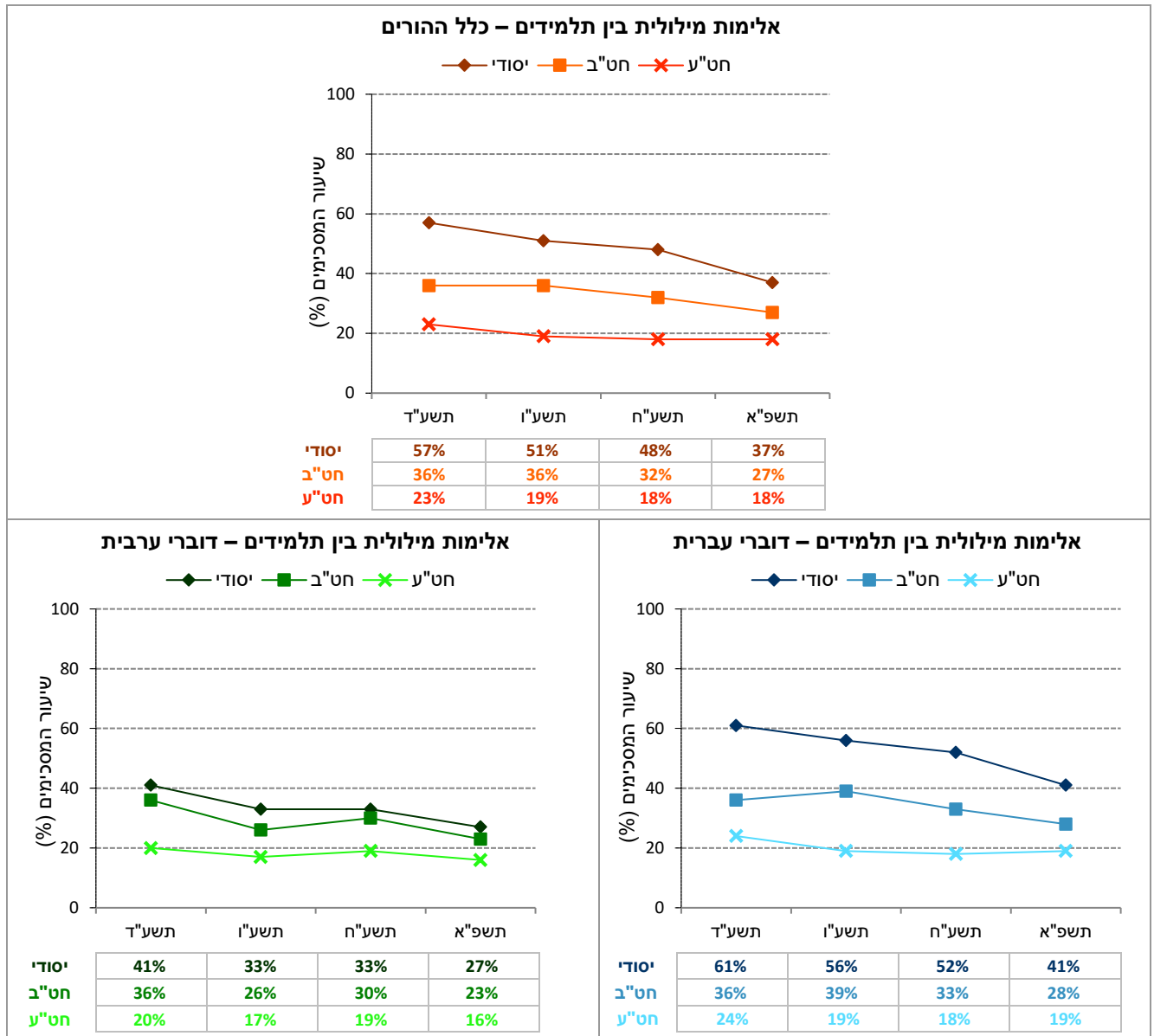
הממצאים בתשפ"א

בקרב כלל ההורים, שיעורי הדיווח הגבוהים ביותר על אלימות בין תלמידים נרשמו בנוגע לאלימות מילולית (37% ביסודי, 27% בחט"ב ו-18% בחט"ע) ולאלימות פיזית (21%, 15% ו-8% בהתאמה). בסוגי אלימות אלה ניתן לראות מדרג ברור בין שלבי הגיל: שיעורי הדיווח נמוכים יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר. בבתי הספר היסודיים שיעורי הדיווח על אלימות חברתית נמוכים יותר בהשוואה לאלימות מילולית ופיזית (13%). לעומת זאת, האלימות החברתית בחט"ב ובחט"ע דומה בשיעוריה לאלימות הפיזית. בכל שלבי הגיל, שיעורי הדיווח על אלימות דיגיטלית נמוכים יותר מסוגי האלימות האחרים (כ-7%).

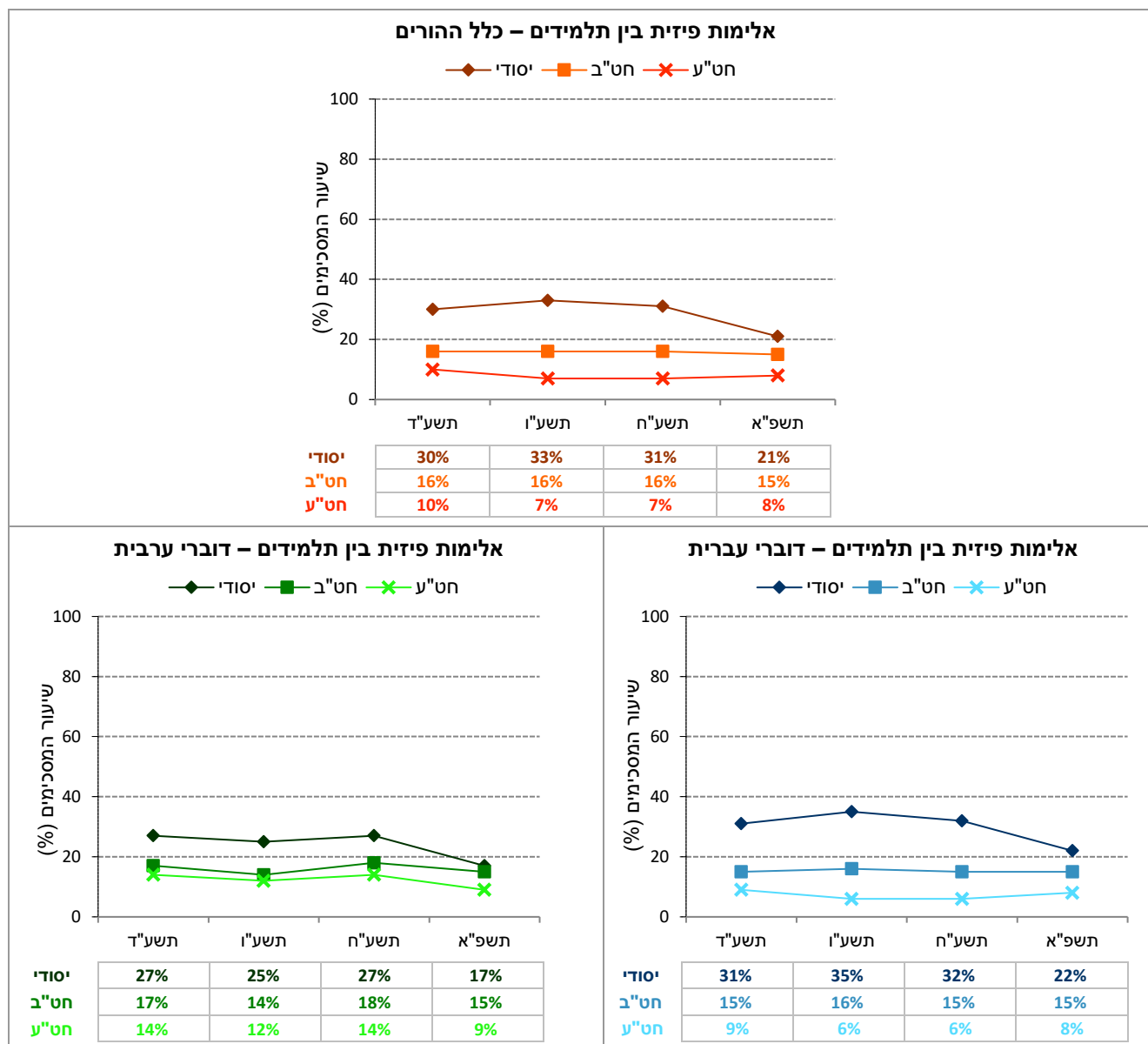
בדומה לכלל ההורים, ככל ששלב הגיל גבוה שיעורי הדיווח על אלימות מילולית ופיזית בין תלמידים נמוכים יותר גם בכל אחד ממגזרי השפה. בקרב הורים דוברי עברית נרשמו שיעורי דיווח גבוהים במיוחד על אלימות מילולית בין תלמידים: כ-40% ביסודי, 28% בחט"ב וכ-20% בחט"ע – שיעורים אלו גבוהים בהשוואה לדיווחי ההורים דוברי הערבית (27%, 23% ו-16% בהתאמה), וכך גם שיעורי הדיווח על אלימות פיזית בבתי הספר היסודיים (22% לעומת 17% בהתאמה).

בנוגע לאלימות חברתית נרשם דפוס הפוך מהמתואר לעיל; הורים דוברי ערבית בחט"ב דיווחו על אלימות חברתית יותר מאשר דוברי עברית (פער של כ-10%).

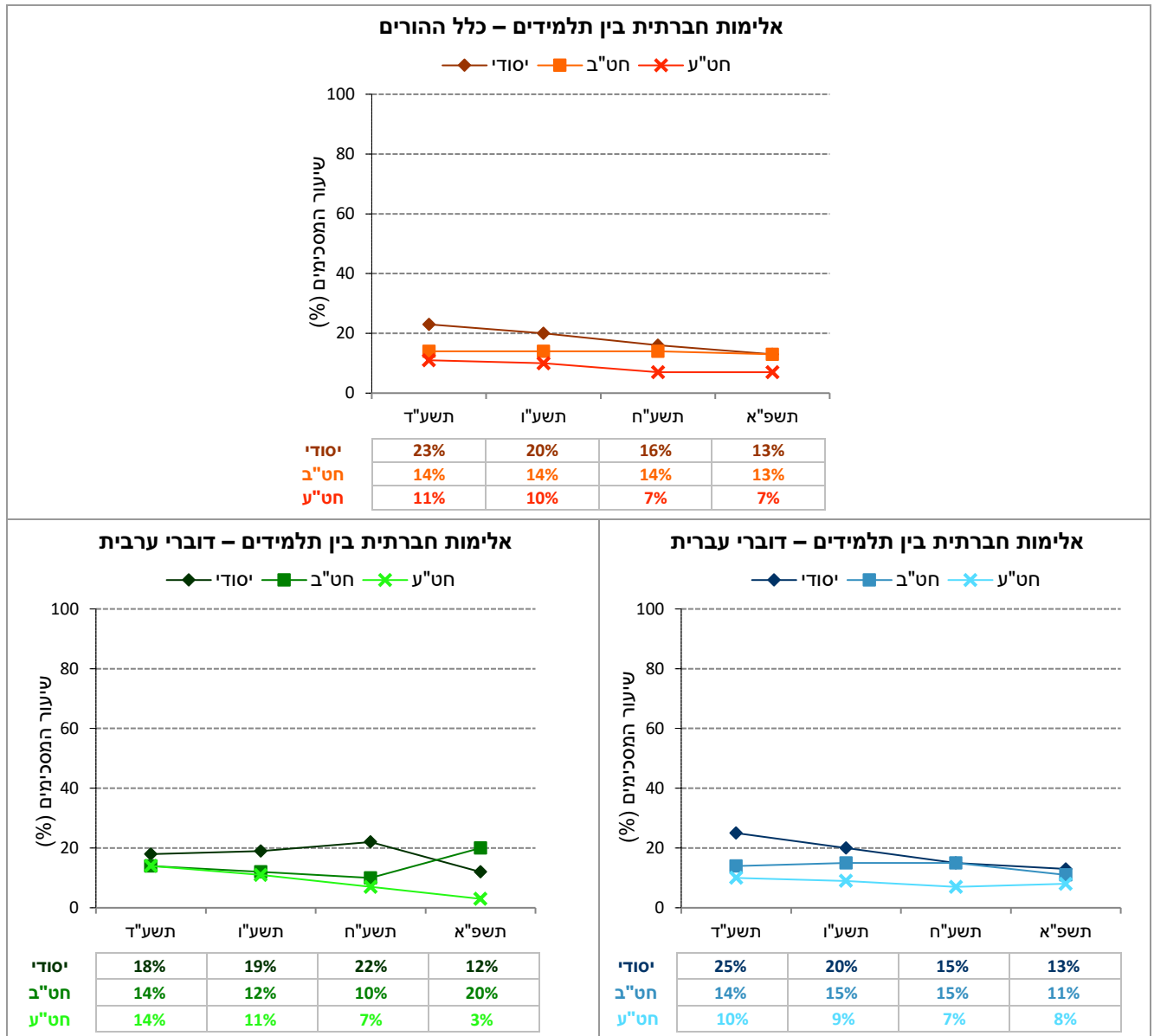
תרשים 16: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים

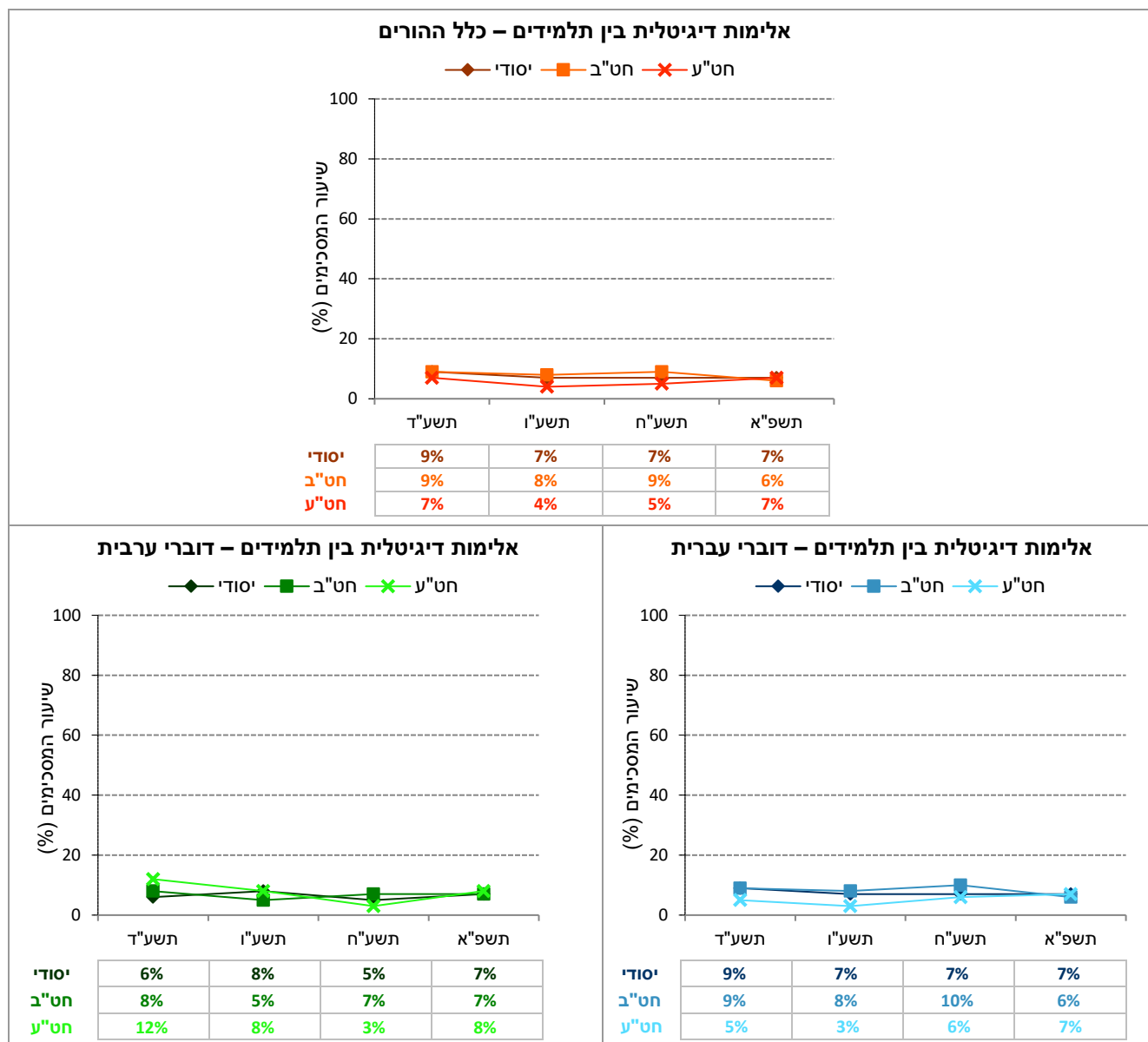
תרשים 17: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלל גיל לאורך השנים

תרשים 18: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות חברתית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים

תרשים 19: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות דיגיטלית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ח ותשפ"א נרשמו ירידות או יציבות בשיעורי הדיווח על כל אחד מסוגי האלימות בין תלמידים בקרב כלל ההורים. הירידות בולטות בעיקר בבתי הספר היסודיים (כ-10% על אלימות מילולית ועל אלימות פיזית ו-3% על אלימות חברתית). בחט"ב נרשמה ירידה בנוגע לאלימות מילולית (5%). ככלל, ירידות אלו ממשיכות מגמת ירידה לאורך השנים. בחט"ע, בקרב כלל ההורים, על אף ירידה קלה בשנות המדידה הראשונות, בשנים האחרונות נרשמה יציבות בשיעורי הדיווח.

בבחינת השינויים בתוך מגזרי השפה עולה תמונה מורכבת יותר: בנוגע לאלימות מילולית ואלימות פיזית בין תלמידים, בחט"ע נרשמו ירידות בשיעורי הדיווח בקרב דוברי ערבית (עד 5%) לעומת יציבות או עלייה קלה בדיווחים בקרב דוברי עברית. גם בחט"ב נרשמה ירידה בקרב דוברי ערבית ויציבות בקרב דוברי עברית בנוגע לאלימות פיזית בין תלמידים.

בנוגע לאלימות חברתית בין תלמידים, בקרב הורים דוברי עברית נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח של הורים לתלמידים בחט"ב ויציבות או ירידה קלה בבתי ספר יסודיים ובחט"ע. ראויים לציון דפוסים הפוכים בין שלבי הגיל בקרב דוברי

ערבית: ירידות נרשמו בדיווחי ההורים לתלמידים ביסודי ובחט"ע (10% ו-4% בהתאמה), ואילו בחט"ב נרשמה מגמה הפוכה של עלייה של 10% בשיעורי הדיווח על אלימות חברתית בין תלמידים.

בנוגע לאלימות דיגיטלית בין תלמידים, בקרב דוברי עברית, נרשמה ירידה קלה בשיעורי הדיווח בחט"ב ויציבות בבתי ספר יסודיים. בחט"ע אומנם לא נרשם שינוי של ממש בדיווחי ההורים בתשפ"א אך נראה כי מתשע"ו נרשמה מגמת עלייה מתמשכת. בקרב דוברי ערבית ביסודי ובחט"ע נרשמו עליות (2%-5% בהתאמה) בדיווחים על אלימות דיגיטלית בין תלמידים, לאחר תנודתיות בשנים הקודמות ביסודי וירידה הדרגתית בחט"ע.

2.2. אלימות כלפי התלמידים מצד המורים

תת-פרק זה עוסק בתופעות של אלימות מורים כלפי תלמידיהם בין כותלי בית הספר, לפי דיווחי ההורים. ההורים נשאלו אם הילד שלהם חווה בבית הספר אלימות מילולית או פיזית מצד מורים, ואם כן – באיזה היקף.

שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בכלל לא או כמעט בכלל לא", "כן, קורה מעט" ו"כן, קורה ובצורה חמורה". לצורכי הדיווח על הממצאים, סווגו ההורים אשר ציינו את אחת משתי אפשרויות התשובה "כן, קורה מעט" ו"כן, קורה ובצורה חמורה" ככאלה המדווחים על כך שילדם חווה אלימות מצד מורים בבית הספר.

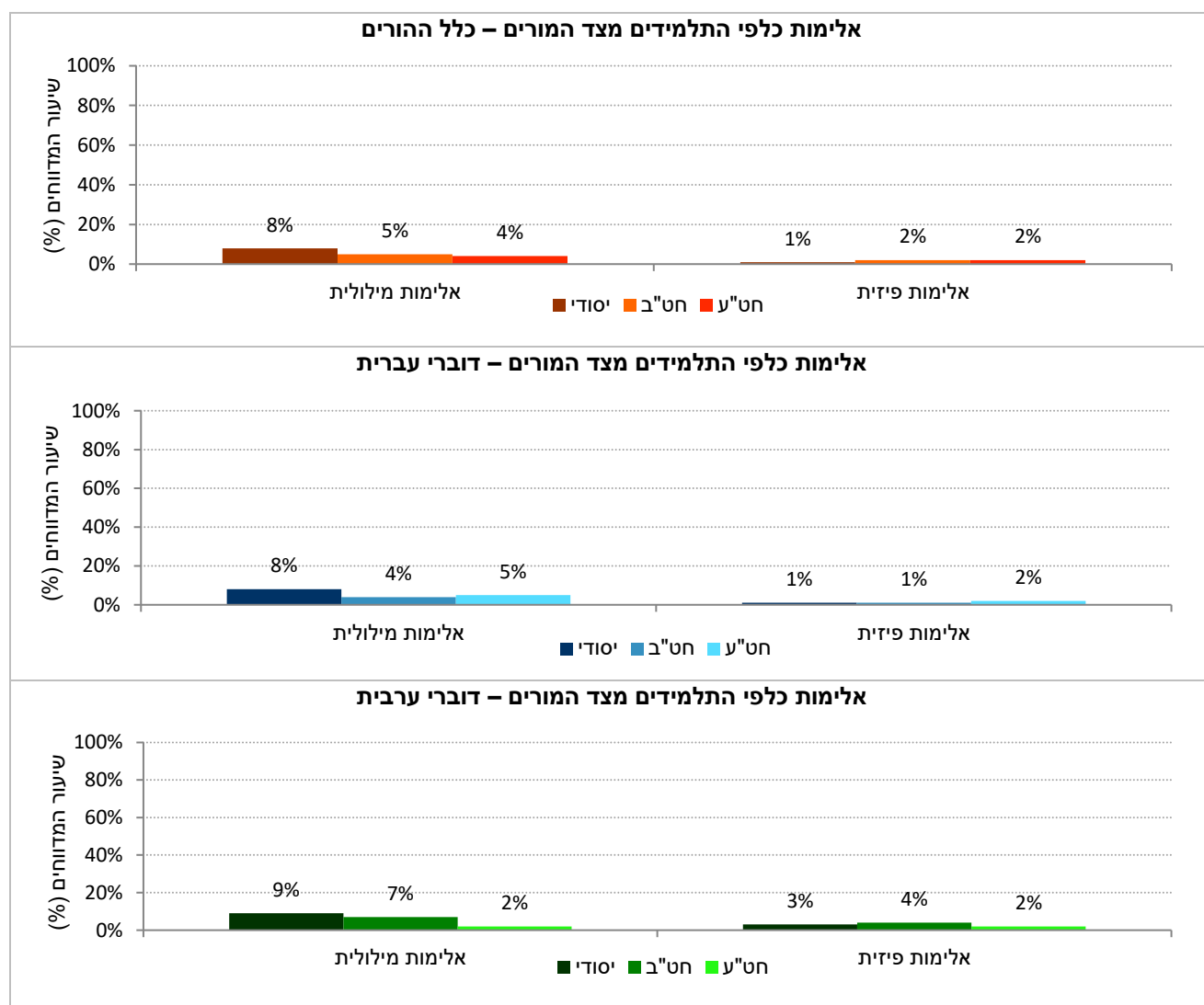
הערה: בנושא זה לא חושב מדד מסכם.

להלן פירוט ההיגדים בנושא זה, כפי שהם מוצגים בשאלון:

אלימות כלפי התלמידים מצד המורים
א. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות מילולית, כמו קללות ועלבונות, מצד מורים, ואם כן – באיזה היקף?"
ב. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות פיזית כמו מכות, סטירות ודחיפות, מצד מורים, ואם כן – באיזה היקף?"

בתרשימים שבעמוד הבא מוצגים דיווחי ההורים כי ילדם חווה אלימות מילולית או פיזית מצד המורים בבית הספר. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של הנתונים לאורך השנים.

תרשים 20: דיווחי ההורים על אלימות כלפי התלמידים מצד המורים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות, מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

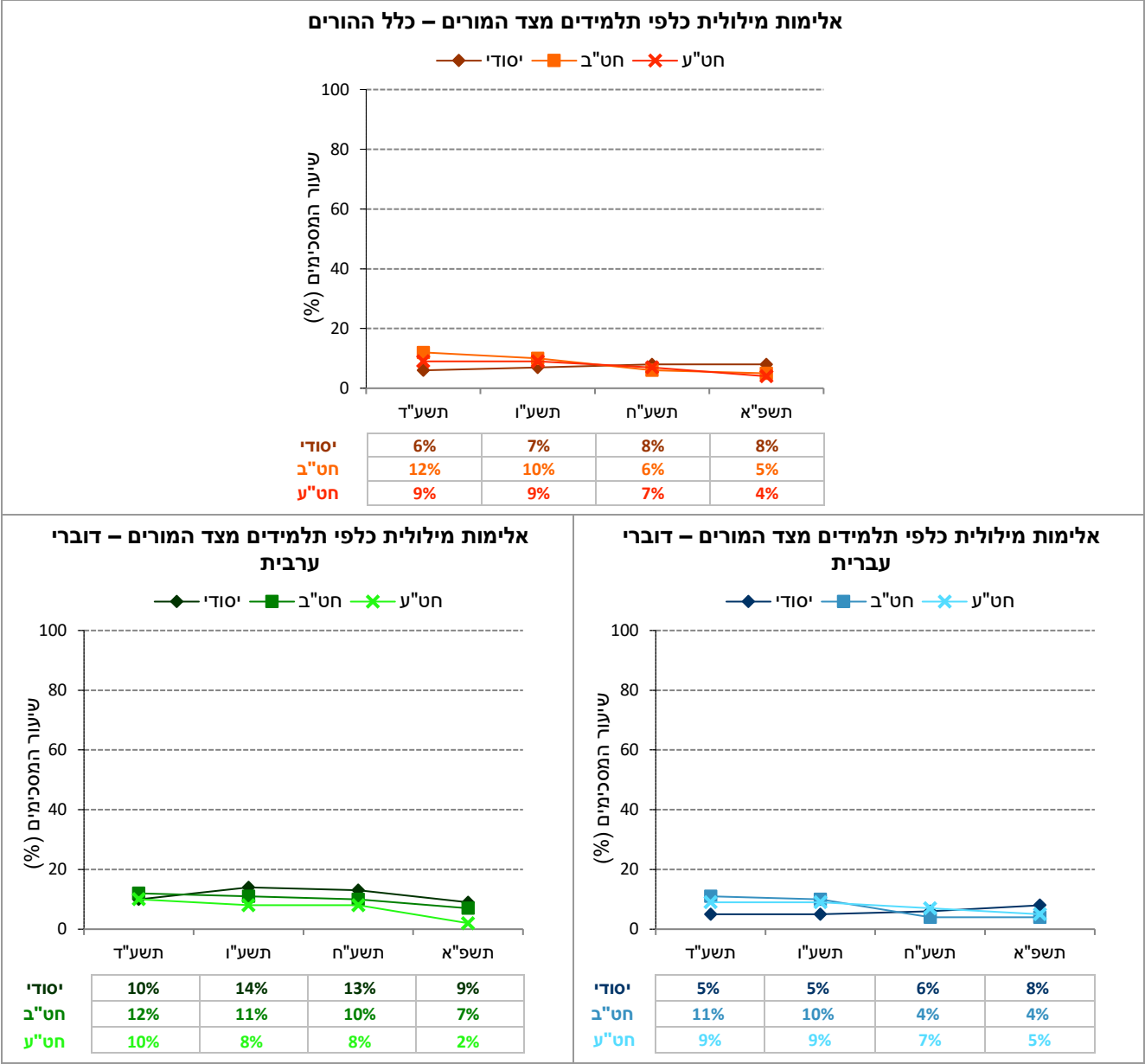

הממצאים בתשפ"א

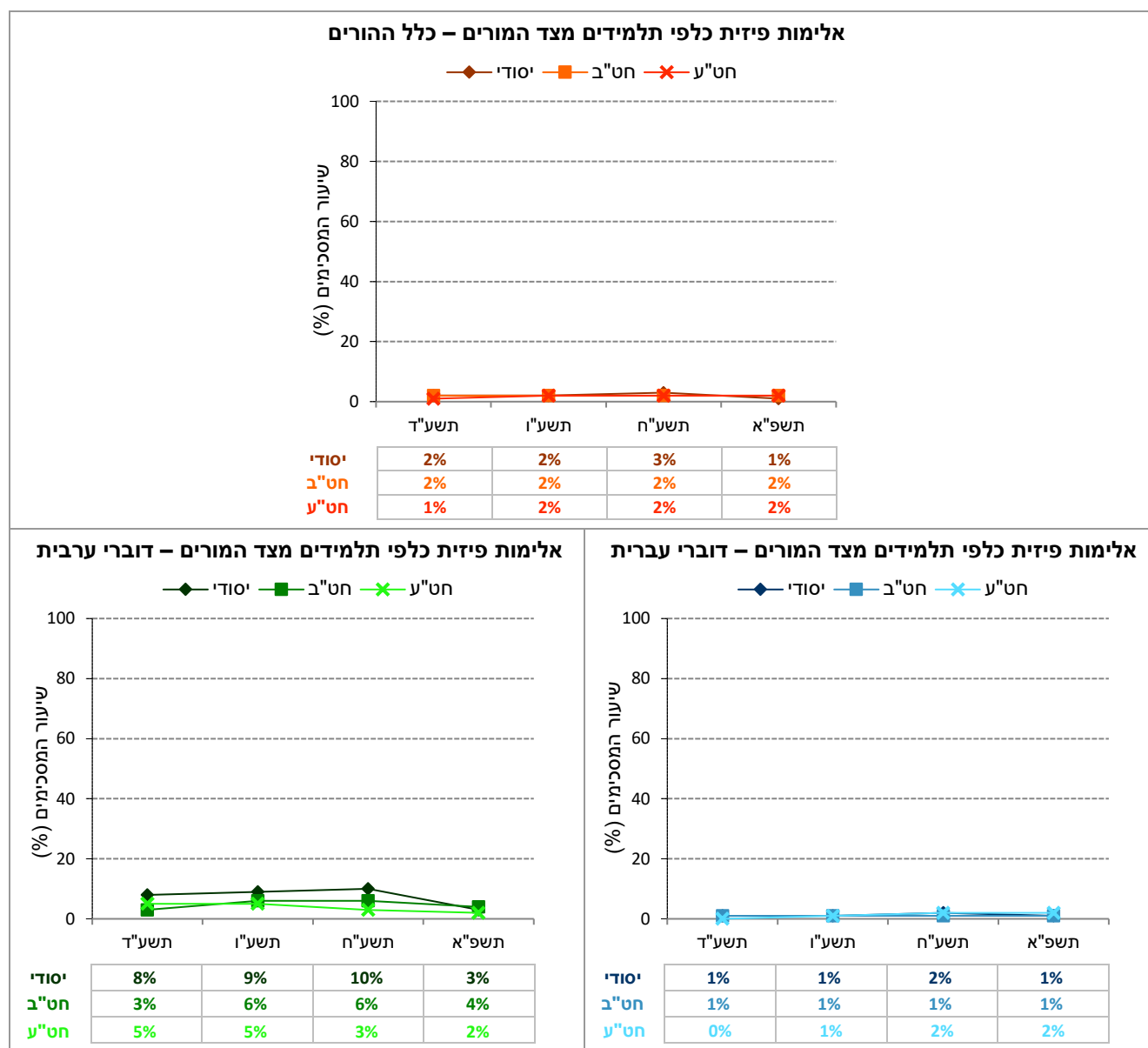
ההורים דיווחו בשיעורים גבוהים יותר על אלימות מילולית מצד מורים כלפי תלמידים (8% ביסודי, 5% בחט"ב ו-4% בחט"ע) בהשוואה לאלימות פיזית (1%, 2% ו-2%, בהתאמה). כמו כן, בשני מגזרי השפה, שיעורי הדיווח על אלימות מילולית גבוהים יותר בקרב הורים לתלמידים בבתי ספר יסודיים בהשוואה ליתר שלבי הגיל.

בבתי ספר יסודיים ובחט"ב הורים דוברי ערבית דיווחו על שני סוגי האלימות מצד מורים כלפי תלמידים יותר מהורים דוברי עברית (9%-7% בקרב דוברי ערבית לעומת 8%-4% בקרב דוברי עברית בנוגע לאלימות מילולית, 3%-4% בקרב דוברי ערבית לעומת 1% בקרב דוברי עברית בנוגע לאלימות פיזית בשני שלבי הגיל). בחט"ע התמונה הפוכה בנוגע לאלימות מילולית (5% בקרב דוברי עברית לעומת 2% בקרב דוברי ערבית) אך זהה באלימות פיזית בין מגזרי השפה (2%).

תרשים 21: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים

תרשים 22: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בקרב כלל ההורים נרשמו ירידות קלות בשיעורי הדיווח על אלימות מילולית מצד מורים בחט"ב ובחט"ע (עד 3%), בהמשך למגמת ירידה בשנים הקודמות. יציבות נרשמה בשיעורי הדיווח על אלימות פיזית מצד מורים. בבתי הספר היסודיים נרשמה ירידה קלה בהשוואה לתשע"ח בנוגע לאלימות פיזית מצד מורים ויציבות בנוגע לאלימות מילולית.

בבחינת השינויים בתוך מגזרי השפה עולה תמונה שונה: בקרב דוברי עברית ניכרת יציבות לאורך השנים בדיווחים על אלימות פיזית מצד מורים בכל שלבי הגיל, אך בנוגע לאלימות מילולית מצד מורים נרשמה עלייה קלה בבתי הספר היסודיים וירידה קלה בחט"ע. לעומת זאת, בקרב דוברי ערבית נרשמו לרוב ירידות בין תשע"ח לתשפ"א בדיווחים על שני סוגי האלימות (עד 7%).

2.3. מאמצי בית הספר למניעת אלימות

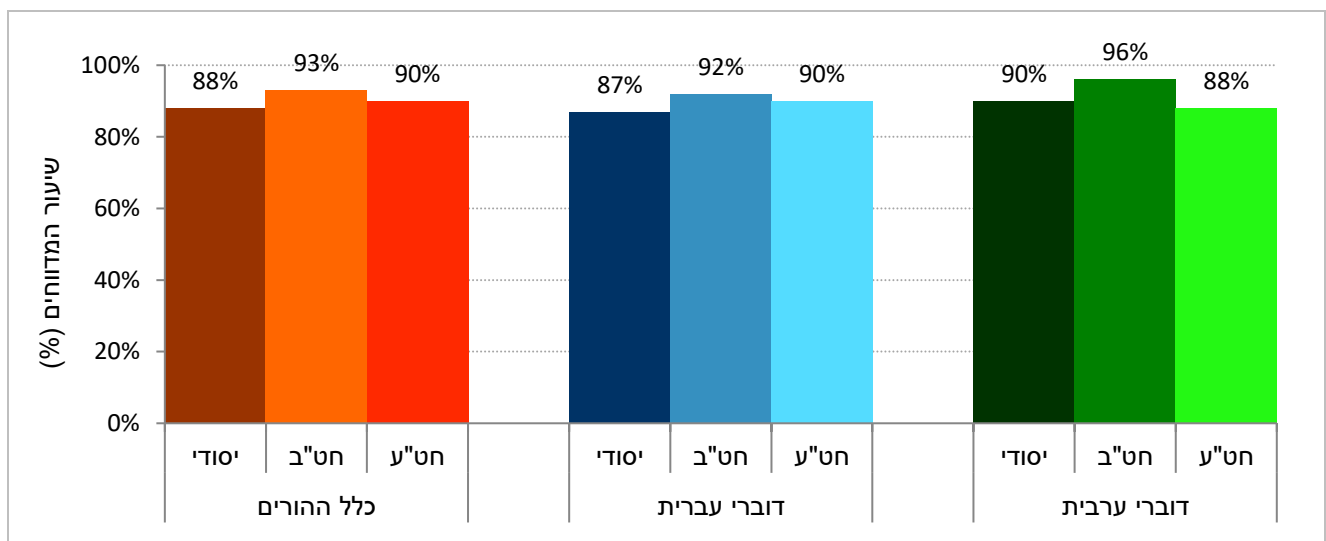
בתתי-הפרקים הקודמים הוצגו דיווחי ההורים על אלימות כלפי ילדם מצד תלמידים אחרים ומצד מורים בבית הספר. בתת-פרק זה יוצגו תפיסות ההורים בדבר המאמצים שצוות בית הספר משקיע במניעת אלימות ובטיפול בה. יש לזכור כי גם כאשר תלמידים חשים מוגנים ובטוחים בבית הספר, חשוב לבחון אם בית הספר ממשיך לפעול ולהשקיע מאמצים כדי לשמר מצב זה.

ההורים נשאלו "האם לדעתך צוות בית הספר שבו לומד ילדך עושה מאמצים רבים כדי למנוע ולטפל באלימות בין תלמידים?" ודרגו את תשובתם על סולם בן חמש דרגות, הנע מ"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד או בכלל לא". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות.

בתרשימים הבאים מוצגים דיווחי ההורים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של הנתונים לאורך השנים.

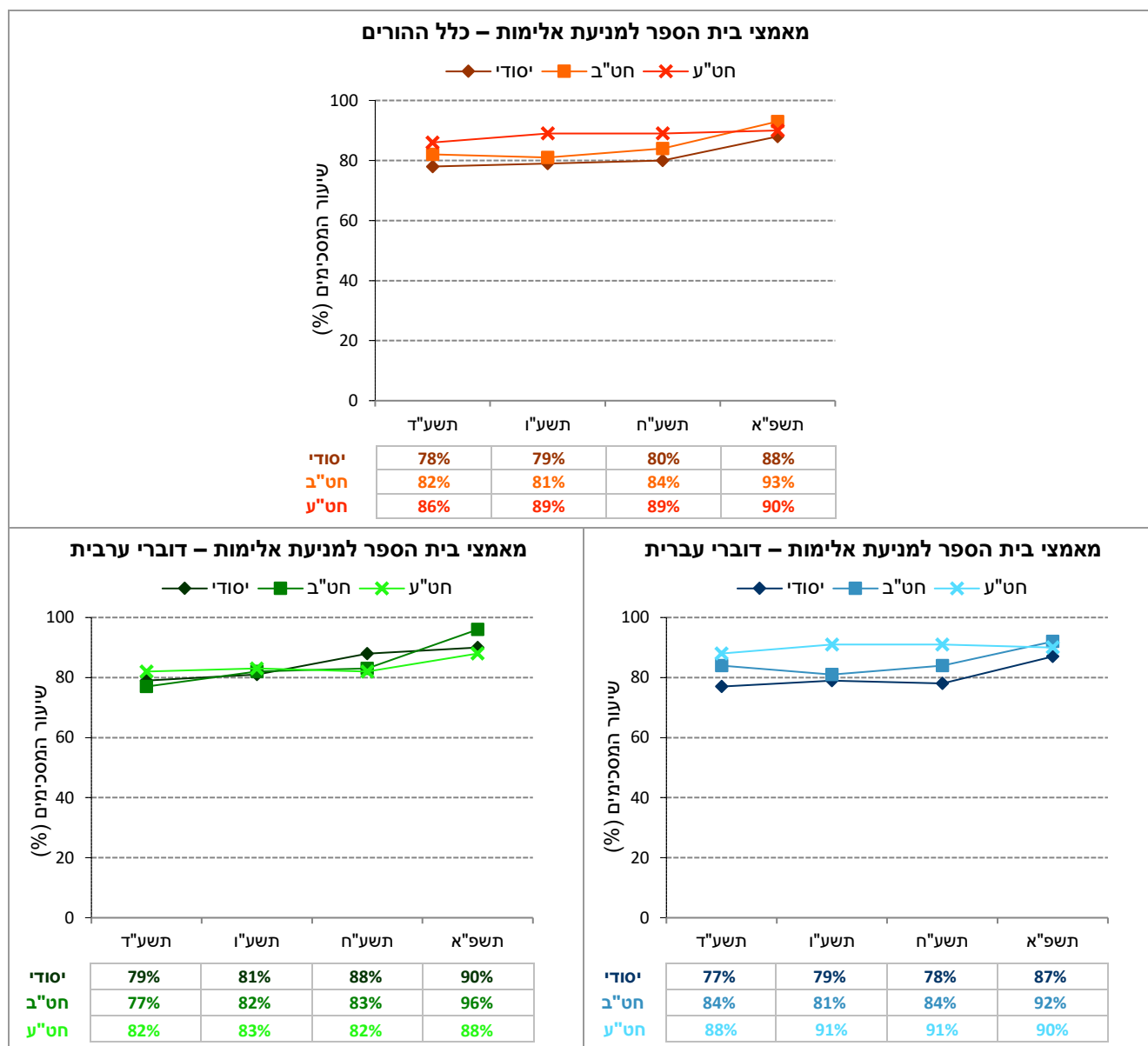
תרשים 23: שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות, לפי מגזר שפה ושלב

גיל בשנת תשפ"א

הערה: בהיגד "האם לדעתך צוות בית הספר שבו לומד ילדך עושה מאמצים רבים כדי למנוע ולטפל באלימות בין תלמידים?" נמצא שיעור אי-השבה גבוה (14%) בקרב הורים דוברי עברית. בתוך כך, שיעור לא מבוטל של הורים דוברי עברית (12%) בחרו באפשרות התשובה "לא יודע". כמו כן, בהיגד זה נרשם שיעור גבוה באפשרות התשובה "לא יודע" (13%) בחטיבות העליונות בקרב כלל ההורים.

תרשים 24: שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים

הממצאים בתשפ"א

כ-90% מכלל ההורים דיווחו כי הם סבורים שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות. בשני מגזרי השפה שיעורי הדיווח נמוכים מעט יותר בבתי ספר יסודיים ובחט"ע לעומת חט"ב (פערים של עד 8%). ביסודי ובחט"ב שיעורי הדיווח של הורים דוברי ערבית מעט גבוהים יותר בהשוואה להורים דוברי עברית (פערים של עד 4%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

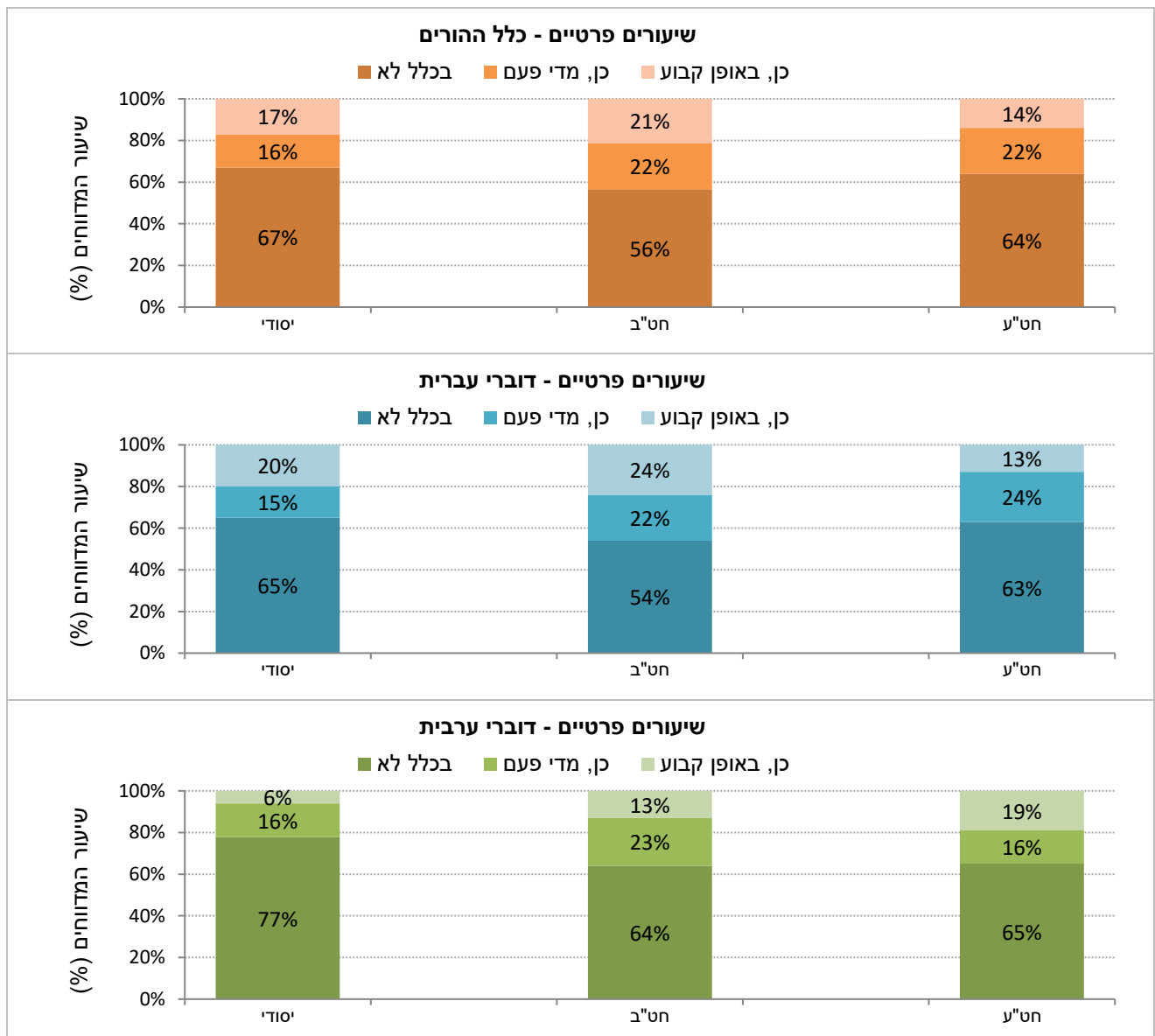
בקרב כלל ההורים, שיעורי הדיווח על מאמצי בית הספר למניעת אלימות עלו באופן ניכר בין תשע"ח לתשפ"א ביסודי ובחט"ב. בקרב דוברי עברית נרשמו בתשפ"א עליות בולטות בבתי ספר יסודיים ובחט"ב (כ-10%). בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה ניכרת בשיעורי הדיווח של הורים לתלמידים בחט"ב (13%), לצד עלייה קלה יותר בחט"ע (6%).

3. הסתייעות בשיעורים פרטיים

הנתונים בפרק זה עוסקים בהסתייעות בשיעורים פרטיים – מפגשי למידה משלימים עם מורים שהורי התלמיד משלמים להם. שיעור גבוה של תלמידים המקבלים שיעורים פרטיים במקצוע מסוים עשוי להצביע על הצורך לבחון אם התלמידים מקבלים מענה לצורכיהם במקצוע זה במסגרת בית הספר. ההורים נשאלו "האם ילדך נעזר בשנת הלימודים הנוכחית בשיעורים פרטיים בתשלום? הכוונה היא לשיעורים פרטיים שאינם מתקיימים בבית הספר או במסגרת חוגים והם ניתנים לילדך/ילדתך לבד או עם חבר/ה נוספ/ת, אבל לא בקבוצה גדולה יותר". שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בכלל לא", "כן, מדי פעם" ו"כן, באופן קבוע".

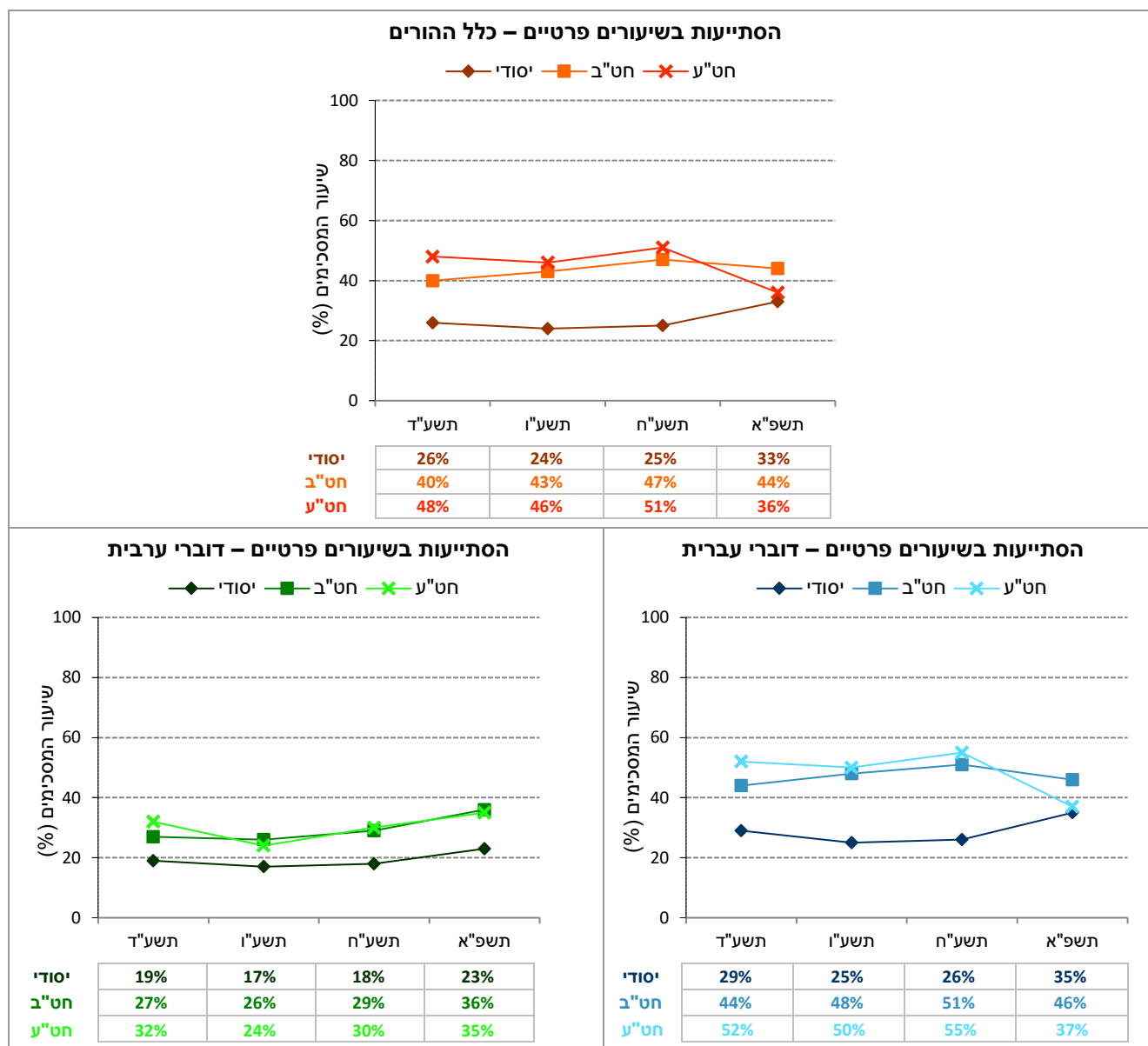
בתרשימים הבאים מוצגים דיווחי ההורים על **הסתייעות בשיעורים פרטיים**. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של הנתונים לאורך השנים.

תרשים 25: דיווחי ההורים על הסתייעות בשיעורים פרטיים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

תרשים 26: שיעורי ההורים המדווחים על הסתייעות בשיעורים פרטיים "באופן קבוע" ו"מדי פעם" ביחד, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים

הממצאים בתשפ"א

כשני שלישים מכלל ההורים בבתי הספר היסודיים ובחט"ע השיבו כי ילדם לא נעזר כלל בשיעורים פרטיים, ומעט פחות מכך דיווחו על הסתייעות בשיעורים פרטיים בחט"ב (56%). בהתאמה, שיעורי הדיווח על הסתייעות בשיעורים פרטיים, מדי פעם ובאופן קבוע גבוהים יותר בקרב הורים לתלמידים בחט"ב בהשוואה ליסודי ולחט"ע (43% לעומת 33% ו-36% בהתאמה).

אף שנרשם דמיון בין מגזרי השפה בדיווחי ההורים על הסתייעות בשיעורים פרטיים מדי פעם ביסודי (כ-15%) ובחט"ב (כ-22%), הורים דוברי עברית דיווחו על הסתייעות קבועה בשיעורים פרטיים יותר מאשר הורים דוברי ערבית, הן בבתי הספר היסודיים (20% לעומת 6%) והן בחט"ב (24% לעומת 13%, בהתאמה). בחט"ע מצטיירת תמונה שונה – בעוד שיעורי הדיווח על הסתייעות בשיעורים פרטיים מדי פעם גבוהים יותר בקרב דוברי עברית בהשוואה לדוברי ערבית (פער של 8%), שיעור ההיעזרות הקבועה בשיעורים פרטיים גבוה יותר בקרב דוברי הערבית (פער של 6%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בתשפ"א נרשמו שינויים ניכרים בשיעורי הדיווח בקרב ההורים על הסתייעות בשיעורים פרטיים בהשוואה לתשע"ח. שינויים אלו באים לידי ביטוי באופן שונה בכל אחד ממגזרי השפה: בקרב דוברי עברית נרשמו עליות בדיווחים על הסתייעות בשיעורים פרטיים בבתי ספר יסודיים (9%), בעוד שביתר שלבי הגיל נרשמו ירידות אשר בולטות במיוחד בחט"ע (18%). בקרב דוברי עברית נרשמו עליות בדיווחים על הסתייעות בשיעורים פרטיים בכל שלבי הגיל בין תשע"ח לתשפ"א (5% ביסודי, 7% בחט"ב ו-5% בחט"ע). עליות אלו ממשיכות מגמה שהחלה בתשע"ו. לאור זאת הפערים בדיווחים על הסתייעות בשיעורים פרטיים בין מגזרי השפה הצטמצמו באופן ניכר בשנת תשפ"א בחט"ב ובחט"ע.

הורים שענו כי בשנת הלימודים הנוכחית ילדם נעזר בשיעורים פרטיים בתשלום, התבקשו לציין את הסיבה העיקרית לכך. שאלה זו הייתה שאלה פתוחה. מתשובות ההורים עולות כמה סיבות:

א. הרוב המכריע של ההורים דיווחו כי הילד נעזר בשיעורים פרטיים בתשלום בגלל הצורך בחיזוק בנושא מסוים עקב קשיי הבנה, מוטיבציה נמוכה או היעדרות. סיבה זו נפוצה יותר בקרב הורים לתלמידים בחטיבות הביניים.

"הייתה צריכה חיזוק". (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית)

"בעיות סדירות ואי הצלחה קבוצה לבינה"ס". (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית)

"פשוט ילדה שמסוגלת ואין לה צניין אז מתאכזר אותה". (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית)

"הוא לא מספיק במית ספר אז אני מתאכזר אותו". (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר ערבית)

לצד זאת, חלק מההורים נעזרים עבור ילדיהם בשיעורים פרטיים עקב קושי נקודתי במקצוע מסוים, בעיקר באנגלית ובמתמטיקה, או לקראת מבחן או בגרות.

"למת לו יותר עצמה במתמטיקה, שיהיה לו יותר ביטחון לפני הבגרות". (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית)

"מתמטיקה, כי יש לה קצת קושי". (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר ערבית)

ב. כרבע מכלל ההורים העידו כי הסיבה לקושי נעוצה בקורונה ובלמידה מרחוק. סיבה זו הייתה נפוצה יותר בקרב הורים לתלמידים בבתי"ס דוברי ערבית בהשוואה דוברי עברית.

"בגלל הקורונה והזמן חלק מהתלמידים לא השתתפו בלימודים בזמן כולל". (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר ערבית)

"הייתה שנה של קורונה ורצינו לחזק אותה". (הורה לתלמידה ביסודי, בית ספר דובר עברית)

ג. היו הורים שהעידו כי הם חשים שהילד לא מקבל מענה לצרכים האישיים שלו מצד בית הספר, למשל בגלל לקות למידה, קשיי קשב, שפה או בעיה רפואית. לעיתים הם ציינו את מספר התלמידים בכיתה, שלא מאפשר למורה לתת תשומת לב מלאה לכל תלמיד.

"אומחן בליף מאוד צעיר בלקות לאידה וקיבל מצנה חלקי". (הורה לתלמיד בחט"ב, בית ספר דובר עברית)

"כי אצל מורה פרטית הוא יכול לשאול ולהתקדם וכיתה הוא לא יכול". (הורה לתלמיד ביסודי, בית ספר דובר עברית)

"חלננו מארה"ב ויש לו פצרי שפה". (הורה לתלמיד ביסודי, בית ספר דובר עברית)

ד. לדעת חלק מההורים איכות ההוראה אינה טובה דיה – המורים אינם מעבירים את החומר בצורה טובה או יעילה או מובנת או לחלופין אינם מצליחים להשתלט על הכיתה.

"חולשת הצברת החומריט מהמורה אל התלאידה, בעיקר באנגלית". (הורה לתלמידה בחט"ב, בית ספר דובר ערבית)

"המוריט לא מסבירט את החומר כמו עצריק ולא משתלטיט על הילדיט שמכריציט במהלך השיצור ולכן אין כריכה". (הורה לתלמידה בחט"ב, בית ספר דובר עברית)

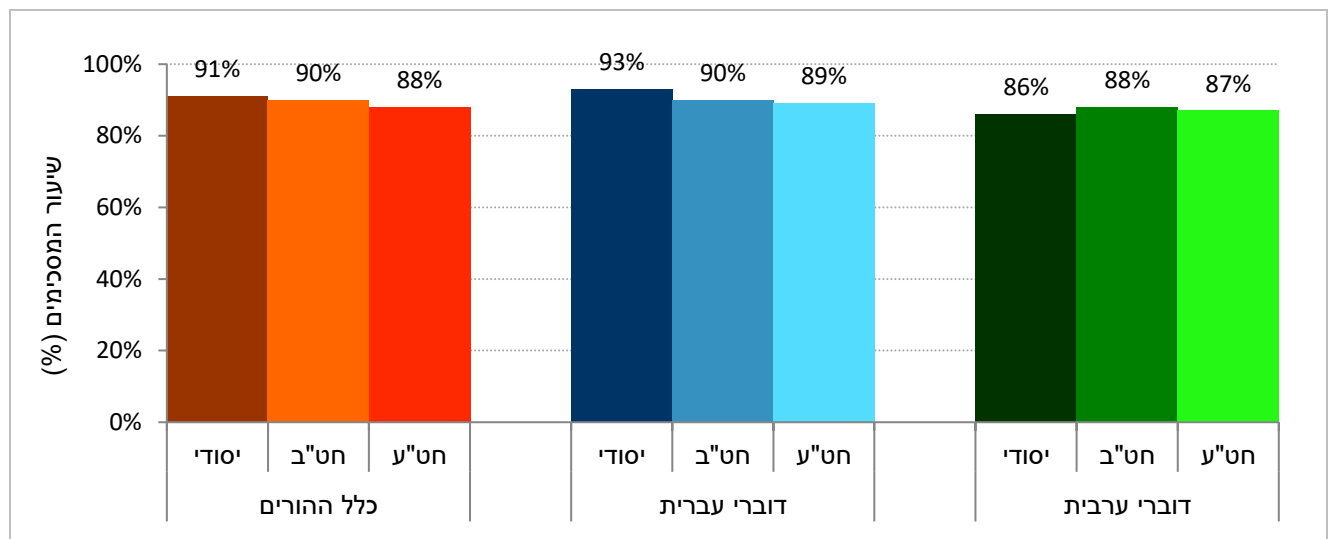
ה. הורים בודדים ציינו שמטרת השיעורים הפרטיים היא לקדם את הילד מעבר למה שנלמד בבית הספר (למשל שליטה באנגלית דבורה), בעקבות עניין או סקרנות של הילד או כי אין להם זמן לעזור לו בעצמם.

4. בחירת בית הספר

ההורים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם ההיגד "חשוב לך שייתנו לך את האפשרות שתוכל לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדך", על סולם בן חמש דרגות, הנע מ"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמסכימים עם ההיגד, כלומר רואים חשיבות באפשרות לבחור את בית הספר שבו ילמד ילדם.

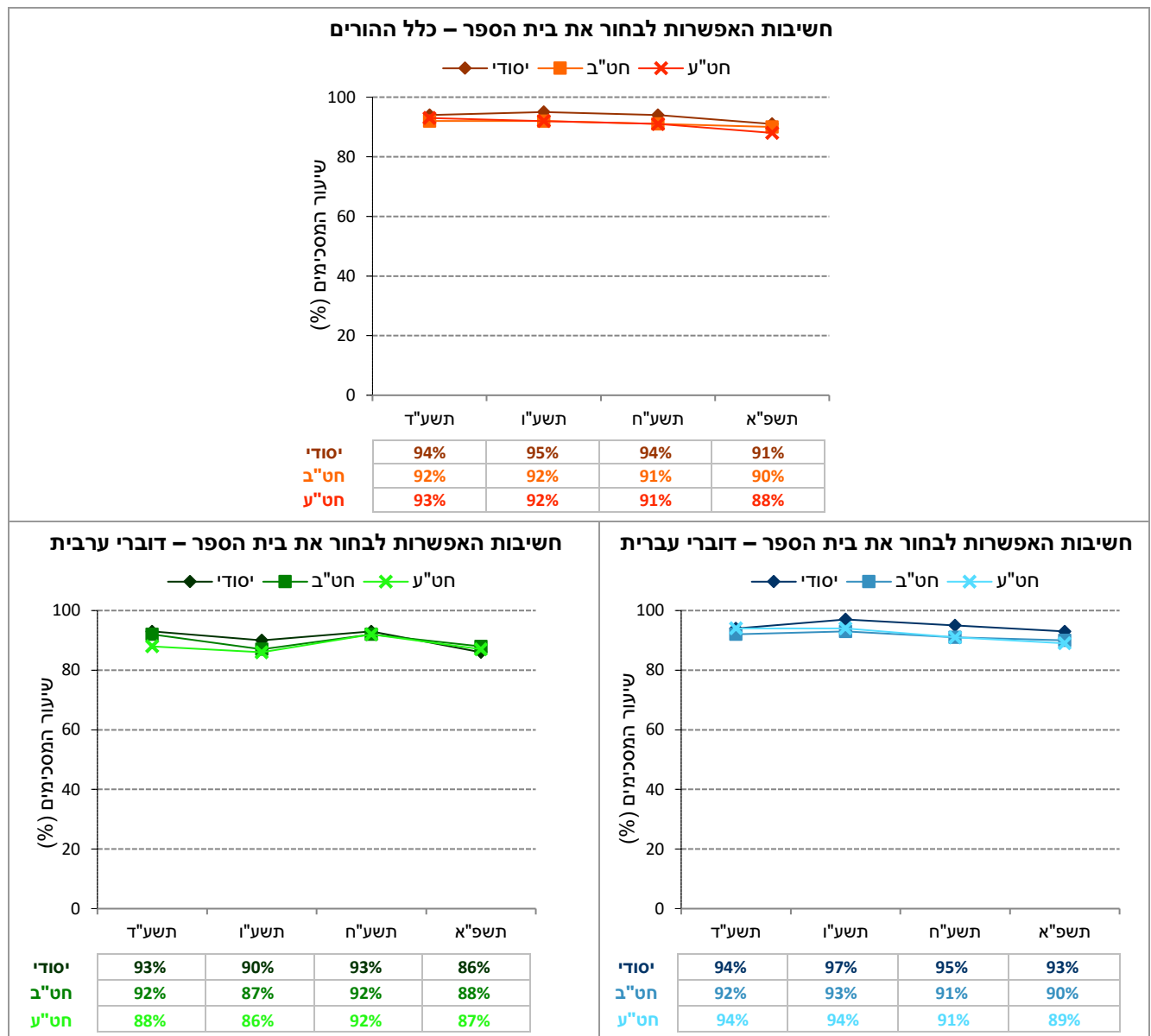
בתרשימים הבאים מוצגים שיעורי ההורים שציינו כי חשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של הנתונים לאורך השנים.

תרשים 27: שיעור ההורים המסכימים כי חשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

הערה: בהיגד "חשוב לך שייתנו לך את האפשרות שתוכל לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדך" נמצא שיעור אי-השבה גבוה (13%) בקרב הורים לתלמידים דוברי עברית בחטיבות עליונות.

תרשים 28: שיעור ההורים המכירים בחשיבות של האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים

הממצאים בתשפ"א

רוב ההורים (כ-90%) העידו כי חשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם בכל אחד משלבי הגיל. בבתי הספר היסודיים שיעורי הדיווח מעט גבוהים יותר בקרב הורים דוברי עברית בהשוואה להורים דוברי ערבית (פער של 7%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

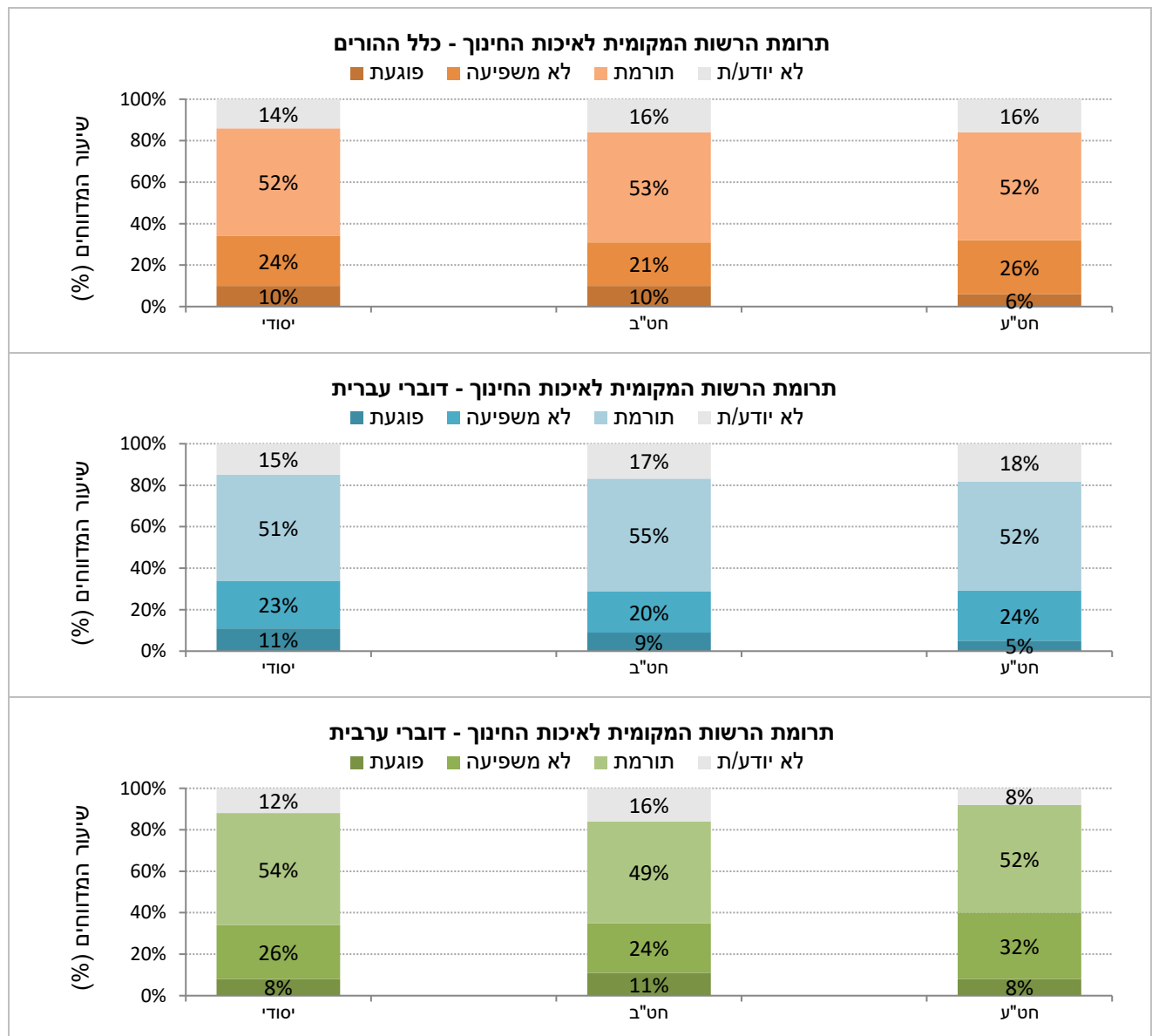
ככלל, שיעורי הדיווח של ההורים על החשיבות בבחירת בית הספר נמוכים מעט יותר בתשפ"א לעומת תשע"ח. בקרב דוברי עברית מתשע"ו נרשמה ירידה מתונה בכל שלבי הגיל. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה ירידה בין תשע"ח לתשפ"א לאחר עליות בשנה הקודמת בכל שלבי הגיל (פערים של עד 7%).

5. תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך

פרק זה עוסק בתרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך ביישוב, לפי דיווחי ההורים. ההורים נשאלו "האם, ובאיזו מידה, לדעתך, הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך ביישוב?". חמש אפשרויות תשובה הוצגו להורים: "הרשות המקומית תורמת מאוד לאיכות החינוך ביישוב"; "הרשות המקומית תורמת מעט לאיכות החינוך ביישוב"; "הרשות המקומית לא משפיעה על איכות החינוך ביישוב"; "הרשות המקומית פוגעת באיכות החינוך ביישוב" ו"הרשות המקומית פוגעת מאוד באיכות החינוך ביישוב". לצורכי הדיווח על הממצאים, סווגו ההורים אשר ציינו את אחת משתי אפשרויות התשובה "תורמת מאוד" ו"תורמת מעט" ככאלה המדווחים שהרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך. לעומת זאת, ההורים שציינו את אחת משתי האפשרויות "פוגעת" ו"פוגעת מאוד" סווגו ככאלה המדווחים שהרשות פוגעת באיכות החינוך. כמו כן מוצגים שיעורי ההורים שדיווחו שהרשות המקומית אינה משפיעה על איכות החינוך ושיעורי ההורים שענו שאינם יודעים באיזו מידה תורמת הרשות המקומית לאיכות החינוך.

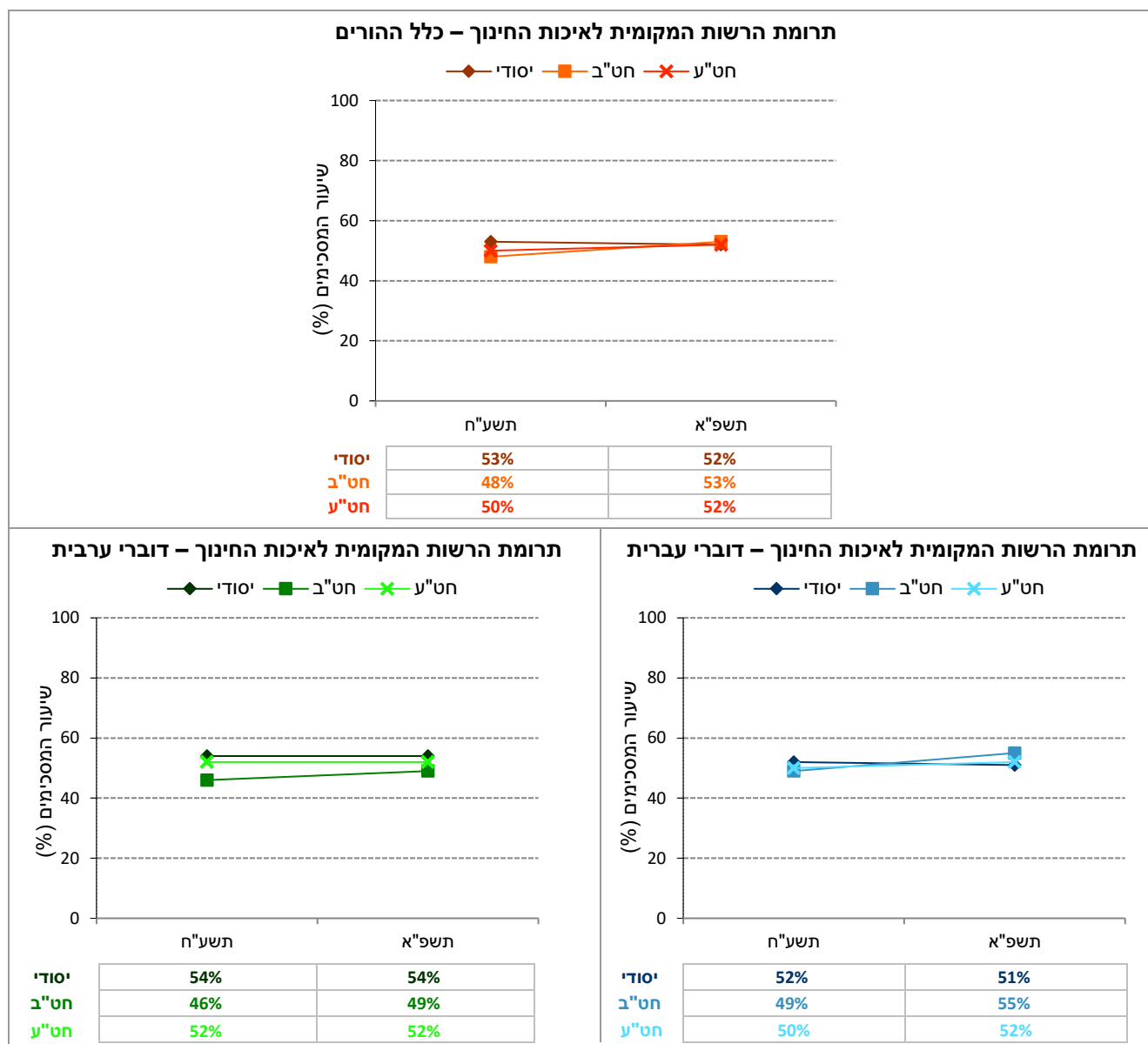
בתרשימים הבאים מוצגים דיווחי ההורים על תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך ביישוב. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. תחילה מוצגים נתוני תשפ"א ולאחר מכן מוצגת השוואה של הנתונים לאורך השנים.

תרשים 29: דיווחי ההורים על תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשפ"א

הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% מאחר שהם עוגלו למספרים שלמים.

תרשים 30: שיעורי ההורים המדווחים על אפשרות התשובה "הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך", לפי מגזר שפה ושלב גיל לאורך השנים

הממצאים בתשפ"א

כמחצית מההורים דיווחו כי הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך בכל אחד ממגזרי השפה ומשלבי הגיל. עם זאת, כרבע מההורים דיווחו כי הרשות המקומית לא משפיעה על איכות החינוך וכעשירית דיווחו כי לדעתם היא פוגעת באיכותו. כמו כן, שיעור לא מבוטל של הורים (כ-10% עד 20%) מעידים כי אינם יודעים כלל מהי מידת התרומה של הרשות המקומית לאיכות החינוך ביישובם. בחט"ע שיעורי הדיווח על כך גבוהים יותר בקרב דוברי עברית בהשוואה לדוברי ערבית (18% לעומת 8%, בהתאמה). יש לשים לב כי בשלב גיל זה שיעורי הדיווח על כך שהרשות המקומית אינה משפיעה על איכות החינוך גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה להורים דוברי עברית (32% לעומת 24%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

ככלל, שיעורי הדיווח של ההורים לגבי התרומה של הרשות המקומית לאיכות החינוך דומים בין תשע"ח לתשפ"א, למעט עלייה של 6% בקרב דוברי עברית בחט"ב.